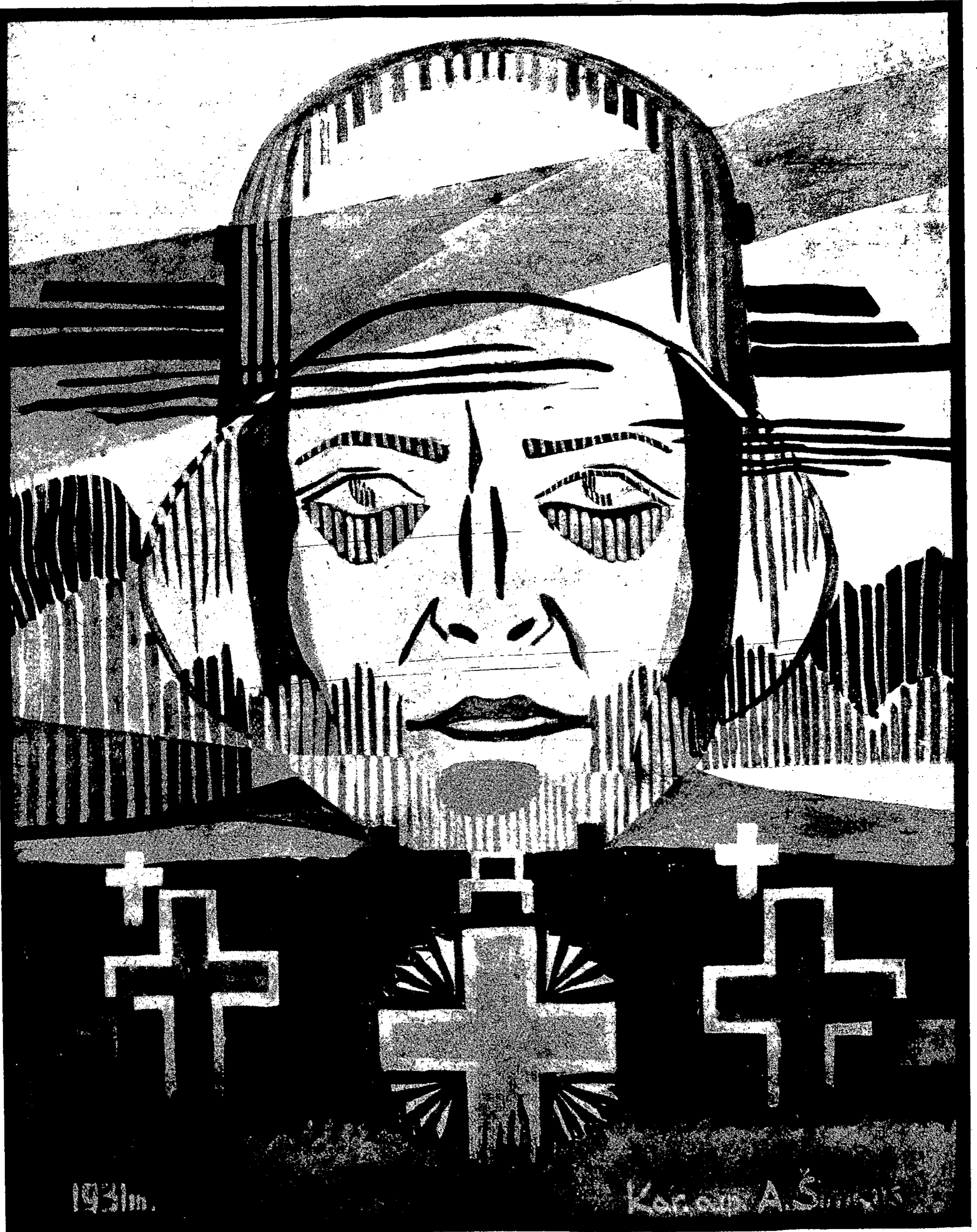

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 44

1931m.

Karol A. Świątko

Fokkerio atsiminimai.

Neseniai vienamė N. Yorke leidžiamame olandų kalba žurnale „Flyin Dutchman“ buvo įdėta genialaus lėktuvų konstruktoriaus Antano Fokkerio didžiojo karo atsiminimai. Fokkeris yra olandas. Tauta, kuri nedalyvavo didžiajame kare, gal tada nė nežinojo, kad vokiečių oro laivyno ikūrėjas buvo ne kas kitas, kaip jų tautietis Fokkeris. Bet santarvininkai gerai atsimena, kad genialaus konstruktoriaus dėka jų lėktuvai 1915, 1916 ir 1917 mt. buvo vokiečių lakūnų numušami labai dideliame skaičiuje. Labiausiai olandą keikė anglai, nes jie daugiausia lėktuvų nustojo. Savo keiksmams anglai turėjo ir kitų priežasčių.

Beveik prieš pat didįjį karą — kaip sako pats Fokkeris — jis kreipėsi į anglų karo ministeriją ir, patiekęs savo konstrukcijos lėktuvo modelį, pasiūlė Anglijai savo patarnavimus. Išdidūs anglai, kuriems rodėsi, kad savo priemonių, medžiagos ir žmonių visai pakaks, kad užimtą pirmą vietą pasaulinėje aviacijoje, atmetė Fokkerio pasiūlymą. Fokkeris nelabai nusiminė. Tiesiog iš Londono jis iškeliavo į Berlyną. Čia jo modelis buvo priimtas, ir jis pats užangažuotas lėktuvų statybai.

Kilo karas. Santarvininkai oro kautynėse turėjo didelių nuostolių. Tačiau greit sužinojo, kad beveik visi to meto vokiečių aparatai buvo genialaus vos 23 metų olando inžinieriaus pastatyti. Kai, pagaliau, sužinojo, anglai pasiūlė jaunam konstruktoriui 2 milijonu sv. šterlingų vien už perėjimą jų tarnybon. Bet šis pasiūlymas, — sako Fokkeris, — jo nepasiekęs. Vokiečių kontržvalgyba pernelyg stropiai saugojo konstruktorių ir tą pasiūlymą perėmė. Jų generaliniame štabe kilo baimė, kad nenustotų to genialaus inžinierio, kuris tiesiog sutvėrė jų oro laivyną. Jam buvo pasiūlyta vokiečių pilietybė, tačiau Fokkeris tą pasiūlymą atmetė ir pareiškė, kad, sutarčiai pasibaigus, jis grįš Olandijon. Vokiečių štabe nusiminė. Tačiau greit surado išeitį. Vokiečiai sugalvojo priverstinai suteikti Fokkeriui jų pilietybę. Greit pasirodė atitinkamas dekretas. Fokkeris tapo paprastai „rekvizuotas“ ir nustojo būti savo valios ponu. Turėjo tarnauti vokiečiams. Ši tarnyba jam gausiai apsimokėjo, nes vokiečiai nesigailėjo atlyginimo už jo patarnavimus.

Toliau savo atsiminimuose Fokkeris pasakoja, kad 1915 mt. vokiečiai pristatė į jo kabinetą kulkosvaidį, paleidžiantį 600 šūvių per minutę. Tas kulkosvaidis buvo nuimtas nuo prancūzų lėktuvo, kuris buvo priverstas nutūpti vokiečių pusėj. Fokkeris, stropiai išnagrinėjęs visą mechanizmą, padarė naują išradimą. Jis išrado mechanizmą, kuris leido šaudyti iš įtvirtinto prie lėktuvo kulkosvaidžio, pro propelerį, be pavojaus jį kulkomis sutriuškinti. Beveik tuo pat metu jis išrado kulkosvaidį, kuris galėdavo paleisti ne 600, bet 720 šūvių per minutę.

Tai buvo labai kombinuotas išradimas, dėl kurio daug santarvininkų inžinierių suko galvas. Geriausių rezultatų pasiekė prancūzas Garros.

Kai išradimas jau buvo pagamintas, Fokkeris pats priverstino kulkosvaidį prie lėktuvo. Tačiau jis nemanė, kad vokiečiai siųs jį patį išbandyti fronte savo išradimo naudingumą. Noroms nenoroms sėdo į lėktuvą ir išskrido į frontą. 2000 metrų aukštumoje staiga atsirado viršų prancūzų lėktuvo. Nukreipė savo lėktuvą stačiai žemyn ir jau norėjo paspausti mechanizmą, kad paleistų kulku lietų, kai staiga susilaikė. Matė prieš save beveik beginklį, su savo šautuvu, prancūzų lakūną. Nuskrido nešaudęs. Neturėjo nė mažiausio noro, — pasakoja, — šaudyti nei į prancūzus, nei į anglus.

Bet jo išradimą vokiečiai tuojau pritaikė ir panaudojo. „Stebėjau, — sako toj vietoj Fokkeris, — „nežmoniškas anglų ir prancūzų pastangas, kad tą vokiečių persvarą išlygintų“.

Pasibaigus karui, santarvininkai įsakė visus jo konstrukcijos lėktuvus sunaikinti. Tačiau jaunutis inžinieris suskubo uždirbti milijonus ir mokėjo juos tinkamai sunaudoti. Išvažiavo į Olandiją, o kartu su juo olandų — vokiečių sieną pravažiavo šeši traukiniai, prikrauti lėktuvų, motorų, dalių ir t. t.

Dabar Fokkeris gyvena Amerikoje, kur yra vienas žymiausių konstruktorių, statančių kaskart greitesnius ir didesnius lėktuvus. S.

Didžiausias pasaulio medis yra Jungtinėse Valstybėse, Kalifornijoje, vadinamas generolo Šermano garbei jo vardu. Jis 83 metrų aukščio, kamblys apie pusketvirto metro. Iš jo išeitų keli namai po 5 kambarius.

Šiaurės dykuma.

Tolimoj, ledinuotoj šiaurėj, kur baigiasi didieji, tankūs spygliuotųjų medžių miškai, prasideda milžiniškas, apie 17.000 klm. ilgumo, žemės plotas, kuris vadinamas „šiaurės dykumos“ bei „tundros“ vardu. Tasai kraštas labai savotiškas visais atžvilgiais. Jo vasarą mes galėtumėm pavadinti 2 mėn. ilgumo diena: birželio 21 d. užtekėjusi saulė, nebusileidžia du mėnesiu. Tuo tarpu nuo gruodžio 21 d. gyvybės palaikytoja geroji saulutė, nusileidžia ir 2 mėn. pamiršta užtekėti, — nebepasirodo: prasideda ilga 2 mėn. vadinamoji poliarinė naktis. Nuo kovo pabaigos iki rugpjūčio vidurio rytuose aušra neužgęsta, bet gruodžio mėnesio vidury be šviesos galima apsieiti tik kelias valandas. Tada atrodo, kad saulė lyg artinasi prie horizonto: vidudienį rytuose nušvinta pilkai mėlyna padangė ir apšviečia dykumą, bet tai tęsiasi visai neilgai. Pašvaistei pranykus, prasideda vėl niauri tamsuma. O vis dėlto tamsiąją dykumos naktį kartais nuo karto apšviečia mėnulio sidabrinė šviesa. Tolimoj tada matyti tenykščių gyventojų vargingos lūšnelės ir šiaurės briedžių ganomieji pulkai. Mėnulio šviesą sustiprina ir begalinis, mirgęs sniego plotas, kurs dengia dykumą; dažnai pasirodo nuostabioji įvairiaspalvė šiaurės pašvaistė, — visi tie reiškiniai teikia šiaurės dykumai daug grožio ir įvairumo.

Spalių mėn. šiaurės dykumoj jau prasideda žiema. Gamta apmiršta. Dangus yra giedras, be mažiausio debesėlio; oras taip grynas ir skystas, kad ir mažiausias bildesys toli girdėti. Visai ne smarkiai reikia rėkti, kad toliau, kaip per kilometrą, galėtum susikalbėti su savo kaimynu. Visos upės sustingsta nuo šalčio, o žemę apdengia storas sniego sluoksnis. Mirties tyla apgaubia aplinkumą; žmogus aiškiai girdi savo kvėpavimą ir širdies plakimą. Vietos gyventojai su visais tais ypatumais yra apsipratę, bet žmogus, kuris iš kitur yra atkeliavęs, pajunta nesuprantamą baimę. Kur tik pažvelgsi, matyti tik begalinę žvaigždėta erdvė ir neapmatoma, šalčio sukaustyta, dykuma.

Vasario mėn. pabaigoj baigiasi ilgoji naktis. Saulė, nors ir trumpam laikui, bet vėl pradeda pasirodyti ir dienos eina ilgn. Gegužės mėn. saulė jau tiek pakyla, kad storasis sniego sluoksnis ima smarkiai tirpti, ir upeliai, atsipalaidavę nuo ledo, užia, putoja. Gamta pabunda iš ilgojo žiemos miego. Ir po nedaugelio dienų šiaurės dykuma jau žaliuoja. Įvairių rūšių uogos pumpuruoja, žydi ir laukia svečių: gulbių, gervių, laukinių žašų, ančių ir k. paukščių, kurie, atskridę, teikia dykumai tikrą „paukščių rojus“ išvaizdą. Du mėnesiu be pertraukos saulė, nepailsdama, šildo dykumos paviršių ir padaro ten didelius stebuklus. Svetimšalis, kuris vasarą žiuri į šiaurės dykumos vaizdą, negali atsigėrėti jos gražumu. Atrodo, kad čia visur yra gyvybė. Bet tenykščiai gyventojai gerai žino, kad tasai grožis laikosi tik pačiame paviršiuje: nereikia giliau kasti, kaip pusė metro, ir rasim kietai sušalusią žemę, kuri niekuomet neatsileidžia. Užtat šiaurės dykumoj dideli medžiai visai neauga.

Ir tikrai nuostabus šiaurės dykumos vasaros grožis! Begalinę dykumą dengia samanės, kerpės, rudi eglaičių, pušelių, karklų bei berželių krūmai ir įvairių rūšių uogų. Dykumos paviršius atrodo, kaip kažkoks sumaniai išsiuvinėtas gražus kilimas. Net ir akmens čia turi savotiškai suaižėjusią išvaizdą. Žiauriosios žiemos šaltyje jie plyšta ir virsta skeveldromis; audros, kurios nepaliaujamai siaučia dykumoj, paverčia juos į smėlį ir kaukdamas išnešioja į visas puses.

Nežiūrint į visus klimato žiaurumus, šiaurės dykumoj jau iš senų laikų gyvena žmonės. Gyventojų svarbiausias turtas ir pragyvenimo šaltinis yra šiaurės elnias. Žiemą, kada žemę dengia storiausias sniego sluoksnis, vandens niekur nėra ir šaltis siekia iki 60 laipsnių, šiaurės elnias nežūva nuo bado ir šalčio. Troškuli jis nuramina sniegu, minta samanomis, kurias užuodžia ir po storuoju sniego sluoksniu ir su kojom iškasęs ėda. Vasarą, kaip jau sakėm, čia atskrenda daug paukščių, kurie deda kiaušinius ir peri vaikus; upėse gyvena daug žuvų, — visa tai yra dykumos gyventojų pragyvenimo šaltiniai. Reikia pasakyti, kad šiaurės dykumoj gyvena pusiau laukinės tautelės, kurios kultūros srity yra labai atsilikusios.

Dykumos gyventojas tiki, kad jo tėvynė atsirado tik po pasaulinio tvano, kaip bausmė už nuodėmes. Bet vis dėlto savo „nuodėmingos“ tėvynės jis nemainytų ant kitos, kokios nors, kur gyventi būtų daug geriau. Iš pat mažų dienų priprato jis prie žiaurių gamtos sąlygų, užsigrūdino ir kovoja, kaip tikras karys. Ne vienas jų gimė po atviru dangumi ledinuotoj dykumoj, užaugo, pamilo ją ir nebeatsiskiria su ja nei žiemą, nei vasarą. Laisvai vertė. L.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

Skelbimų kaina pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, „Karys“. Telef.: per Vyr. Štabą 56 nr. Kaina visiems: metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt. ir 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai.

„VILNIAUS“ sp. Kaune, Nepriklausom. aikštė 2. Telef. 776.

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XIII metai

Kaunas, 1931 m. spalio 29 d.

Nr. 44 (648)

VĒLINIŲ DIENA.

Mes niekad nepamirštam savo laisvės kovotojų, savo didvyrių, kurie žuvo dėl visos tautos laimės ir šviesesnės ateities.

Jie visada mūsų mintyse ir širdy. Jie ir mirę gyvena, nes mirę gyveniman žengdami. Jie amžinai gyvens kiekvieno doro Lietuvos piliečio atminty ir šviesiu žibintu rodys kelią.

Bet Vėlinių diena ypatinga. Ypatinga tuomet nuotaika ir mintys, kai rudens lapai šlama po kojomis, kai graudūs varpų aidai skrieja aplinkui, kai sieloje tylios širdingos maldos.

Minių minios — susikaupusios rimtos — skuba į bažnyčią ir į kapus... pas savuosius — pas artimus ir brangius. Renkamės ir mes į kapus...

Taip. Kapų kapai... Jų daug: visur, po visą kraštą — žinomi ir nežinomi. Tie kapai, kurie mums ypatingai brangūs ir artimi, — savotiški, ryškūs.

Tie kapai jaunyste žaliuoja, slaptai ugnimis mirga ir gyvenimu žydi.

Tie kapai baltai vienodo cemento ir vienodai tvarkingai surikiuotais kryžiuokais pažymėti.

Tai — karių kapai. Juos visi pažįsta ir žino, nes visas kario gyvenimas — drąsos galybė ir mirties kilnumas — tvarka, vienybė ir susiklausymu pagrįstas.

Kukliai baltuoja maži kryželiai. Prie jų glaudžiasi krūmai, aplinkui gėlės žydi.

Žydi gėlės, ir auga medeliai — tai naujo gyvenimo simboliai, tai mirties nugalėjimas, tai kilniosios kario dorybės.

Karių kapai visuomet spindi ir šviečia savo dorybėmis ir didžiais nuopelnais. Jų kapai — brangi šventykla ir gražioji pamoka, kur aiškiai kalba mums savo krašto meilė, pasiaukojimas ir pasiryžimas tvirtesnis už pačią mirtį.

Šit kodėl tuos kapus garbingai lanko ir su džiaugsmu puošia mūsų jaunieji draugai — moksleiviai, šauliai ir kaimo jaunimas. Šit kodėl mes tų kapų niekad nepamirštam.

Ten besilsj kariai visada mūsų sieloj ir mintyse. Jie ir mirę gyvena, nes leido mums džiaugtis laisvos Nepriklausomos Tėvynės laime.

M.

„Kapeliai mėnesienoj“.

St. Ušinsko pieš.

Vėlinių dieną kapinėse.

Garbė žuvusiems dėl tėvynės.

Visos kultūringosios tautos gerbia mirusius. Juos laidoja tam tikrose vietose, kapinėse, puošia jų kapus, stato brangius paminklus. Ypač gerbiami žuvusiųjų dėl tėvynės karių kapai. Jais rūpinasi visa tauta. Jų garbei stato paminklus.

Jau prieš 2.000 metų graikai pagerbė savo narsuosius karius, iškaldami uoloje prie vadinamųjų Termopylų vartų, kur garbingai žuvo 300 spartiečių, tokį parašą: „Keleivi, pasakyk Spartai, kad tu mus matei žuvusius, pildant šventus tėvynės įstatymus“. Senovės lietuviai savo karžygiams pagerbti supildavo pilialkalnius. Mūsų laikais mirusiems ir žuvusiems pagerbti statomi įvairūs paminklai.

Ir mes, sekdami kitų kultūringųjų tautų pavyzdžiu, statome įvairiose Lietuvos vietose paminklus, kurie rodo, kad lietuvių tauta moka branginti savo tėvynės gynėjus. Tie paminklai ateinančioms kartoms primins, kad Lietuvos žemelė nuo Gardino iki Baltijos jūros aplaistyta josios sūnų prakaitu ir krauju. „Jų kūnai ilsisi ramybėje, o garbė gyvena iš kartų į kartas“ (Ecel. 44,14).

Šią vasarą Šančių karių kapinėse, prie igulos bažnyčios, pastatytas dar vienas kuklus paminklas žuvusiems kariams. Šiose kapinėse yra palaidota per 100 karių, daugiausia mirusių 1921 — 22 m. pirmame atskirame lazarete.

Sakytas paminklas turi altoriaus pavidalą. Jo aukštis — 5,60 m., plotis — apačioje 6,80 m., viršuje 2,90 m., storis — 0,56 m. Viršuje stovi liepsnojanti vaza — amžinosios gyvybės simbolis. Paminklo priešakinėje pusėje yra kryžius (aukštis 2,27 m., plotis 0,42 m.) su spinduliais ir krucifiksu. Po kryžium altorius 2,90×0,45×1,00 m., o prie jo keturkampė lenta, kurioje yra parašas: „Garbė žuvusiems dėl tėvynės“, kardas ir kiekviename kampe po vieną vinies galvutę. Paminklo apačioje yra du laiptai.

Užpakalinėje paminklo pusėje nieko nėra.

Visas paminklas padarytas iš betono. Jo statybai suvartota 23 m³ medžiagos; 15 m³ žvyro, 12 statinių cemento ir 528 klg. geležies.

Paminklo projektą padarė, statybą prižiūrėjo ir dailės darbą atliko dail. Stanišauskas. Darbus vykdė komisija karių kapams tvarkyti. Dirbo 2 pėst. pulko, pionierių bataliono, transporto rinktinės, veterinarijos puskarininkių ir kalvių mokyklos kareiviai ir vyr. štabo tarnautojai. Tik tinkuotojus teko samdyti.

Iš viso statybai išleista 1.568 lt. 94 c. Žinoma, čia neįskaitytas kareivių darbas ir nemokamai gauta medžiaga. Komisija karių kapams tvarkyti, neturėdama lėšų, kreipėsi į II divizijos vadą plk. Skučą ir karo technikos viršininką plk. Popeliučką, kurie palankiai sutiko komisijos sumanymą ir mielai suteikė visokeriopos paramos. Jų dėka buvo gauta iš ekonominių sumų: iš 2 pėst. pulko — 350 lt., iš 3 art. pulko — 350 lt., iš II divizijos štabo — 100 lt., iš pionierių bataliono — 250 lt., iš ryšių bataliono — 150 lt. ir autorinktinės — 100 lt., iš viso — 1.300 lt. Likusių išlaidų dalį padengė komisija. Taigi sakytas paminklas pastatytas vien tik Šančių igulos karių trūsu ir centais.

Malonu šioje vietoje pažymėti, kad visų Šančių igulos dalių vadai teikė visokeriopos pagalbos.

Naujai pastatytas kariams paminklas Šančių karių kapinėse.

Šulco foto.

Ypač daug gero yra padaręs transporto rinktinės vadas kpt. Tašlikas. Kareiviai, ypač pionieriai ir veterinarijos puskarininkių ir kalvių mokyklos mokiniai, dirbo su nepaprastu sąžiningumu bei atsidavimu. Pastarieji ateidavo po pamokų ir savo laisvą laiką sunaudodavo ne poilsui, bet sunkiam darbui.

Š. m. lapkričio mėn. 2 d., t. y., Vėlinių vakare, 17 val. įvyks sakyto paminklo šventinimas ir gedulingos pamaldos už vėles visų žuvusių ir mirusių karių.

Skruzdė nugalejo.

Viena kariuomenė buvo apsupta kalnuose kelis syki didesnio priešo. (Tai buvo Kryžiaus karo metu Mažosioj Azijoje). Vadas, rankomis pasirėmęs galva, sėdėjo savo palapinėje ir liūdnei galvojo. Pranešimai ėjo vienas po kito, kad kariuomenė nebegali jau atsilaukyti ir traukiasi.

Jis sėdėdamas pamatė vieną skruzdę, kuri lipo palapinės stiebu ir, nieko negalvodamas, su kardu numetė ją žemėn. Po kelių sekundžių jis pastebėjo vėl tą skruzdę lipant stiebu ir vėl numetė žemėn. Taip buvo trečią ir ketvirtą sykį, kol, pagaliau, nepataikius vienam smūgiui, ji užlipo aukštyn. Ji laimėjo.

Susigalvojo vadas, žiūrėdamas į šį padarėlį, kuris nepasidavė nė galingam žmogui.

Tuo tarpu į palapinę įėjo pasiuntiniai ir pranešė; kad daugiau nebegalima laikytis.

Pažiūrėjo vadas į laimėjusią mažą skruzdėlėlę ir suprato, kad ir maža jėga, bet pasitikėdama savimi, viską laimi.

Ir jis įsakė savo kariuomenei susitvarkius pulti. Ir jie laimėjo.

Ir vadas pripažino, kad tai buvo skruzdėlės nuopelnas.

S a i g a .

Čekoslovakijos nepriklausomybės 13 metų sukaktis.

Bendra apžvalga.

Valstybių, kaip ir žmonių, gyvenime yra liūdesio ir džiaugsmo momentų. Kaip žmonės džiaugsmingai mini geriausius savo gyvenimo momentus, taip ir valstybės savo istorijoje pirmiausia pagerbia savo tautos garbingą praeities dieną ir iš tos praeities semiasi stiprybės naujam kūrybiniam valstybės darbui.

Spalių 28 d. sukanka 13 metų nuo Čekoslovakijos valstybės nepriklausomybės paskelbimo.

Šios Čekoslovakų valstybės sukakties proga džiaugiamės ir mes lietuviai. Džiaugiamės dėl to, kad Čekoslovakija, kaip ir Lietuva, ilgai nešusi vergijos jungą, tapo laisva, nepriklausoma valstybe.

Be to, su Čekoslovakija mus riša ir istorinė praeitis. Iš istorijos žinome, kaip narsusis čekų kovotojas Žižka, kartu su Vytauto Didžiojo pulkais, padėjo kovoti su tuometiniais mūsų priešais kryžiuočiais. Tai gi, kad ir nesame su Čekoslovakais kaimynai, tačiau esame artimi.

Minėdami šią sukaktį, bent trumpai supažindinsime savo skaitytojus su dabartine Čekoslovakija, jos istoriška praeitimi ir atgijimo eiga.

Jau pats šios valstybės pavadinimas rodo, kad ji yra sudėta iš dviejų tautų junginio, būtent: Čekų ir Slovakų tautų. Tautų, kurios savo pasiaukojimu, didžiosioms valstybėms padedant, sukūrė demokratišką valstybę buvusios Austro — Vengrijos monarchijos žemėse.

Čekoslovakija yra beveik pačiame Vidurinės Europos centre. Jos teritorija užima 140,356 kv. kilometrų plotą. Kaimynais yra Vokietija, Lenkija, Rumunija, Vengrija ir Austrija.

Kaip centrinėje Europos valstybėje, Čekoslovakijoje susiduria Europos keliai, taip pat ūkio ir politikos reikalai.

Žemės ūkis ir pramonė.

Čekoslovakija — žemės ūkio ir pramonės kraštas. Lygumos labai derlingos, o kalnai turtingi iškasmais turtais. Dirbamos žemės plotas sudaro 42% viso ploto. Žemė derlinga, o aukšta kultūra dar padidina jos našumą. Iš javų daugiausia sėjama žiemkenčių — rugių ir kviečių, kurių tačiau krašto reikams nepakanka; dėl to daug šių javų kasmet įvežama iš užsienių. Karpatuose ir Moravijoje daug sėjama kukurūzų ir apynių. Tačiau šiuose kraštuose dar daugiau auginama cukrinių runkelių, kurių produkcija užima antrą vietą Europoje.

Čekoslovakijoje daug sėjama ir linų, kurie turi pasaulinę markę ir dideliu kiekiu išvežami į užsienį.

Miškų Čekoslovakija turi taip pat daug; jie užima beveik trečdalį viso ploto. Miškai labai gerai prižiūrimi ir, žinoma, krašto ūkiui turi didelės svarbos. Kalnuotoje Čekoslovakijos dalyje, kaip buvo minėta, yra daug žemės turtų: dideli klodai — anglių, geležies ir vario rūdos, alavo, švino ir grafito. Be to, yra dideli klodai porcelinio molio.

Čekoslovakijos pramonėje dirba arti trečdalis visų gyventojų, kurie pasižymi darbštumu ir ūkiškumu. Šie Čekų tautos ypatumai išskėlė jos gyventojus į pirmą vietą pasaulyje.

Labai išsiplėtusi vadinamoji sunkioji metalų pramonė: gaminama garvežiai, vagonai, automobiliai, lėktuvai ir įvairi karo medžiaga. Čia tenka pakalbėti ir apie grynai karo pramonę. Čekoslovakija, įsikurda-

T. G. Masarykas,
Čekoslovakų respublikos prezidentas.

ma buvusios Austro-Vengrijos imperijos žemėse, mažai paliestose karo sukūrio, paveldėjo labai išbujojusią karo pramonę. Pasilikę Čekoslovakijos teritorijoj karo fabrikai sudarė apie 70 — 75% Austro-Vengrijos karo pramonės. Karo metu tie fabrikai žymiai buvo praplėsti ir jų produkcija keletą kartų padidėjo. Tokiai išplėstai karo pramonei savos rinkos permaža, ir ji turėtų smukti, jei ne užsienio rinka. Čekoslovakija savo karo gaminiais aprūpina daugelį kitų valstybių. Didžiausios karo įmonės Čekoslovakijoj yra „Škoda“, kurios baigia suimti į savo rankas beveik visą Čekoslovakijos karo pramonę. Ji jau perėmė savo žinion valstybinę šautuvų fabriką „Brno“, automobilių fabriką „Laurin — Klement“, aviacijos fabriką „Avia“ ir visą eilę smulkesnių įmonių. Karo gamybos atžvilgiu svarbiausi yra „Škoda“ artilerijos fabrikai, kurie nieku nesiskiria nuo prancūzų „Krezo“ ir anglų „Wickers“ fabrikų. Į „Škoda“ įeina sviedinių, šautuvų šovinių, parako ir kitos kariškos medžiagos fabrikai. Karo metu „Škoda“ fabrikuose dirbo per 40.000 žmonių, kurie pagamino 10.000 artilerijos pabūklų, 70 milijonų sviedinių, didelį kiekį kulkosvaidžių ir šautuvų. „Škoda“ gamina įvairių kalibrų artilerijos pabūklus, pradėdant nuo 37 ir baigiant 420 mm. pabūklais. Ypatingai Čekoslovakijoj išplėsta šautuvų šovinių gamyba, šovinius gamina 8 fabrikai.

Šautuvai gaminami taip pat dideliu kiekiu. Be „Brno“, juos gamina dar keletas fabrikų. Daug gaminama parako ir kitos sprogstamos medžiagos. Be to, yra dar didelis priešdujinių priemonių fabrikas.

Aviacijai dirba 4 lėktuvų statybos ir 3 motorų gamybos fabrikai. Viename lėktuvų fabrike statomi tik „Šmolik“ lėktuvai. „Avia“ stato tiksliai naikintuvus, „Aero“ stato susisiekimo ir sporto reikalams lėktuvus. „Škoda“ aviamotorų fabrikas gamina galinčius motorus prancūzų markių ir savos konstrukcijos. Vidutiniškai Čekoslovakijos lėktuvų fabrikai per mėnesį pastato apie 60 — 70 lėktuvų.

Po šios pramonės šakos eina cukraus pramonė, kurio per metus gaminama apie 50 milijonų kvintalų, kas sudaro 12% pasaulinės cukraus gamybos. Čekoslovakijos cukraus gamyba, po Vokietijos, užima antrą vietą Europoj.

Keramikos pramonė apima apie du tūkstančių įvairių įmonių; nuo jos neatsilieka chemijos ir audimo pramonė ir ypač alaus gamyba. Pilzeno alus užkariavo pasaulinę rinką.

Čekoslovakija išraižyta puikiais keliais ir geležinkeliais, nuklota didžiuliu telegrafo — telefono tinklu. Geležinkelių ilgis siekia 13,764 km.

Be paminėtų krašto turtų, Čekoslovakijai daug naudos atneša ir jos gausingi ir gerai įruošti kurortai, kuriuos lanko viso pasaulio turistai. Net ligoniai gausiai vyksta į pagarsėjusius kurortus pasigydyti. Nemaža į Čekoslovakijos kurortus nuvažiuoja ir Lietuvos piliečių.

Valstybės santvarka.

Gyventojų Čekoslovakijoj yra per 14 milijonų; ktv. km. tenka 103 gyventojai. Gyventojai nesudaro vieningos masės: be čeko-slovakų, yra eilė mažumų: vokiečių, vengrų, rusinų, žydų ir kt.

Mažumų teisių lygybė garantuota 1919 metais St. Germain sutartimi.

Čekoslovakijos sostinė Praga puikus miestas, turintis daugiau ne 700.000 gyventojų. Būdama Europos centre, Čekoslovakija turi ir blogų pusių, būtent: neturi išėjimo į jūrą, kuris pramonės kraštui turi didelės reikšmės.

Tačiau šis trūkumas kiek išlygintas Versalio sutartimi, pagal kurią Dunojaus ir Labos upės pripažintos tarptautinėmis, todėl Čekoslovakijai leidžiama išeiti į Žiemų ir Juodąsias jūras. Be to, sureguliuavus santykius dėl Odros upės ir pabaigus numatytą upių kanalų tinklo sudarymą, bus galimybės Čekoslovakijai susisiekti ir su Baltijos jūra per Ščečiną.

Čekoslovakija demokratiška respublika su dviejų rūmų parlamentu, renkamu visuotiniu ir slaptu balsavimu. Prezidentas renkamas 7 metams. Dabartinis Čekoslovakijos prezidentas Masarykas neturtingo dvaro užvaizdos sūnus, kuris savo darbštumu ir gabumais pasiekė tokios garbingos vietos. Atsižvelgiant į didelius jo nuopelnus kraštui, jis iš eilės jau trečią kartą išrenkamas prezidentu, nežiūrint to, kad Čekoslovakų įstatymai numato tą patį prezidentą iš eilės daugiau kaip du kartu nerinkti.

Trečią kartą renkant Masaryką prezidentu buvo sudarytas atskiras įstatymas, vadinamas „Masaryko Įstatymas“.

Švietimas Čekoslovakijoj pastatytas labai aukštai. Krašte yra 14 aukštųjų mokyklų, per 600 specialiųjų ir apie 20 tūkstančių vidurinių mokyklų. Visose Čekoslovakijos mokslo įstaigose mokosi arti dviejų milijonų jaunimo, būsimų savojo krašto gynėjų. Pradžios mokslas, nuo 6 iki 14 metų vaikams, priverstinis. Steigiama labai daug knygynų. 1921 m. buvo išleistas priverstinis valsčių knygynams įstatymas, pagal kurį visi valsčių knygynai turi būti išlaikomi pačių valsčių lėšomis.

Kiek naudinga ir reikalinga buvo tokia priemonė parodė faktai, kad jau 1923 m., t. y., po dviejų metų to įstatymo veikimo, išduotų knygų kiekis siekė 8 milijonų tomų. Nuo tų metų knygų pareikalavimas daugėja.

Istoriška apžvalga.

Dar prieš keletą amžių tarp gyvenusių Europoj slavų tautų čekų tauta pasižymėjo savo aukšta kultūra.

Čekų valstybė, vadinama Didžiąja Moravų kunigaikštyste, įsikūrė VI amž. iš čekų ir slovākų tautų; buvo didelė ir stipri. Tačiau vėliau, įtraukta į Romos su Bizantija kovas, žymiai susilpnėjo. X amž., užpludus vengrams, jau neturėjo pakankamai jėgų prieš juos atsispirti. Šios invazijos pasėkoj Slovakija tapo atplėšta ir išbuvo ištisus devynis amžius atskirta nuo Čekų tautos.

Likusieji Čekų kraštai, laimingai valdomi Premysl'o dinastijos, gražiai klestėjo. XII amž. pabaigoj, dar tebevaldant Premysl'io giminei, Otokarui I, Čekų arba Didžioji Moravų kunigaikštystė buvo pakelta į karalystę. Nuo to laiko čekų karaliai pradėdą daug kariauti, kad išplėstų savo karalystės ribas. Keletą kartų jie buvo įsibrovę į Lenkiją, net iki Krokuvos, norėdami užvaldyti Lenkijos sostą. Pavz., Čekų karalius Vaclovas, 1300 mt. su didele kariuomene išveržęs į Lenkiją, išvijo Vladislavą Lokietką ir pats vainikavosi Lenkijos karaliumi. Jis viešpatavo neilgai, tik 5 metus.

Jam mirus, čekų karalystės padangės pradėjo niuktis. XV amž. iškyla garsus vyras, religijos reformatorius ir Čekų judėjimo inspiratorius, Jonas Husas.

Šis karštas patriotas, pasiryžęs prikelti bėmerdinčią Čekoslovakų tautą, buvo apkaltintas savo priešų kaip eretikas ir ant laužo sudegintas.

Tačiau Jono Huso mirtis nepaliko be pasėkų, ji pažadino Čekų tautą prie atviros kovos.

Kariuomenės priešaky stojo žinomas karo vadas Jónas Žižka.

Sėkmingos Jono Žižkos kovos sustiprino Čekų padėtį.

Čekoslovakų valstybės didysis ženklas.

Po Žižkos, kurį laiką valdė kraštą energingas ir karingas Gregorius. Jam mirus, Čekų karūna iš karto pereina lenkams, o vėliau Austrų kunigaikščiui Ferdinandui. Nuo šio laiko jau prasideda Čekų nepriklausomybės praradimas.

1618 m., po 100 metų austrų persekiojimo ir priepaudos, kilo revoliucija. Karalius Ferdinandas buvo nuverstas ir jo vieton sukilusios tautos pakviestas Fridrichas V.

Austrija nesutiko su tokia padėtimi ir pradėjo malšinti sukilimą didelėmis karo pajėgomis. Dvejus metus čekai atkakliai gynėsi nuo austrų, tačiau neištesėjo ir turėjo kapituliuoti.

1620 m. ties Baltuoju Kalnu (Bílá Hora) čekai galutinai pralaimi ir galutinai nustoja nepriklausomybės; Čekų kraštas inkorporuojamas į Austrijos monarchiją.

Tačiau tautos dvasia buvo nenugalima, ji gyveno žmonių dainose, mokslininkų veikaluose ir patriotų darbuose. Gyvendama liaudies masėse toji dvasia ieškojo išikūnijimo atgijimo darbuose. Ne per ką kitą, tik per jaunuomenę galėjo tas atgijimo darbas išikūnyti. Buvo mestas obalsis: „Per fizinį atgijimą ir moralinį atgijimą, o nuo šio ir nepriklausomybę“.

1862 m. Tiršas įkuria „Sakalo“ draugiją, turinčią tikslo kelti čekų jaunuomenės fizinį lavinimą. „Sakalo“ nariai ne vien fiziškai lavinosi, jie kartu kėlė ir tautinę sąmonę, sistemingai platindami savąją spaudą, skverbėsi į priaugančią ir mokyklos jaunuomenę. Iš pradžių menkutis „Sakalo“ būrelis sparčiai auga. Prieš pat didįjį karą „Sakalas“ jau turėjo apie 200 tūkstančių narių. Taip ėjo pasiruošimas nusikratyti svetimų jungo.

Šios draugijos įkūrimas rado nuoširdžios paramos ir slavų valstybių tarpe, o pačiuose Čekuose sudarė dabartinės kariuomenės moralinį pagrindą.

Kovos dėl nepriklausomybės.

Prasidėjo karas. Geriausiai čekų tautos vyrai, žiauriai valdžios persekiojami, slapčiomis paliėka savo tėvynę ir vyksta ieškoti užtarimo į Sąjungininkų valstybes.

Paryžiuje buvo įkurta kaip ir krašto valdžia — Čekų Tautos Taryba, kuri pasiėmė vadovauti revoliucinei akcijai prieš Austrų-Vengriją. Tos tarybos priešaky atsistojo dabartinis Čekoslovakijos presi-

dentas Masarykas, dabartinis užsienių reikalų ministeris Benešas ir generolas Stefanik, pirmas karo ministeris, tragiškai žuvęs 1919 metais.

Tautos Taryba išgavo iš Sąjungininkų leidimą organizuoti atskiras čekų dalis Rusijoje, Prancūzijoje ir Italijoje, iš savanorių emigrantų ir čekų belaisvių, kurie masėmis bėgdavo iš Austro-Vengrų kariuomenės.

Rusijoje, pačioje karo pradžioje, buvo suformuota vadinamoji „Čekų Družina“, 4 kuopų sudėties. 1917 metais čekų kareivių skaičius Rusijoje siekė 60.000, kurie buvo organizuoti į 3 divizijas, dabartiniam Čekoslovakijos vyr. štabo viršininkui generolui Syrojoj vadovaujant.

Panašiai čekų dalys buvo pradėta formuoti ir Prancūzijoje.

Pradžioje karo, Prancūzijos svetimšalių legione buvo suformuota I-ma čekų karių kuopa ir pavadinta „Nazdar“. 1917 metais iš karių buvo suformuota čekų pėstininkų divizija, papildoma Amerikos savanoriais čekais. Toji divizija turėjo apie 8.000 žmonių ir jai vadovavo prancūzų generolas Janin.

Beveik tuo pačiu metu čekų dalys pradėta formuoti ir Italijoje. Iš pradžių jos buvo naudojamos kaip darbo batalionai arba organizuojamos varyti propagandos darbą Austro-Vengrų kariuomenėje. Vėliau tos formacijos paverstos veikiančiomis dalimis.

1918 metais iš jų buvo suformuotos dvi divizijos po 3 pulkus kiekvienoje; iš viso Italijoje čekų karių buvo apie 25.000.

Šiose įvairiose užfrontėse suformuotos čekų dalys ir sudarė dabartinės kariuomenės branduolį. Tačiau šiam tikslui buvo paruošti ir sakalai, kurie, Austro-Vengrų monarchijai subyrėjus, pirmieji sudarė organizuotą pajėgą ir pradėjo imti į savo rankas

Žižka Trocnėvietis, Čekoslovakų tautinis karžygys.

visą karišką aparatą, nelaukdami atvykstant legionų.

1918 metų spalio 28 d. Čekų Tautos Taryba Pragoje paskelbė Čekoslovakiją nepriklausoma valstybe.

Pradėjus grįžti legionams į kraštą, kartu prasidėjo ir kariuomenės organizavimas, kurio tikslas buvo suvienodinti įvairias formacijas. Čekoslovakų kariuomenės organizavimą buvo paėmę prancūzai, kurie jai davė pastovias, panašias į prancūzų kariuomenės formas.

Krašto apsauga.

Visuotinės karo prievolės įstatymu karo tarnyba dalyse trunka 18 mėn. Kariuomenėn šaukiami vyrai pabaigę 20 metų amžiaus.

Atlikę karinę prievolę, iki 20 metų skiriami į I-os rūšies rezervą. Per tą laikotarpį atsarginiai turi atlikti 14 savaičių pratimus, kurie paskirstomi į 4 periodus: I periode pratimams šaukiami po 3-jų metų, II periode — po 7 ir IV periode — po 9 metų karinės prievolės atlikimo.

Sukakę 50 metų amžiaus, pervedami į II-os rūšies rezervą, paskirtą užpakalio tarnybai.

Bendras Čekoslovakų kariuomenės skaičius siekia 120.000 kareivių, daugiau, negu 10.000 karininkų ir apie 12.000 puskarininkų.

Visas kraštas padalintas į 4 karo sritis, kurios dalosi į divizijų ir pulkų apygardas, naujokų ėmimo atžvilgiu.

Taikos metu Čekoslovakijos kariuomenė susidaro iš pėstinijos, kalnų pėstinijos, sienų apsaugos dalių, kavalerijos, artilerijos, aviacijos ir inžinerijos kariuomenės ir įvairių tarnybų.

Pėstinijos yra 48 pulkai, organizuoti į 12 pėst. divizijų po 2 brigadas kiekvienoj.

Pėstininkų pulkas susideda iš 3 p. batalionų po 4 kuopas, kurių viena sunkiųjų kulkosvaidžių kuopa.

Kalnų pėstinijos yra 4 pulkai, po 3—4 batalionus kiekvienas. Visa kalnų pėstinija suorganizuota į 2 brigadas.

Kai kurie pėstininkų pulkai pavadinti garbingiausiais Čekų tautos didvyrių vardais: 1 pėst. pulkas vadinasi Jono Huso vardu, 3 pėst. pulkas Jono Žižkos, 5-as Masaryko vardu ir t. t. Kavalerijos pulkai taip pat neatsilieka, jie irgi turi žymesnių čekų veikėjų ir karo vadų vardus.

Pasienio apsaugą sudaro 10 pasienio batalionų, kurių kiekvienas susideda iš 4 kuopų, ir ryšių kuopos.

Pėstininkai ginkluoti „Manlicher“ 8 m. m., 95 m. šautuvais. Dabar įvedamas ir „Mauser“ 7,9 m.m. šautuvas. Sunkieji kulkosvaidžiai „Schwarzlose“ 8 m/m, rankiniai „Z. B.“ tokio pat kalibro.

Artilerija yra kelių rūšių: lauko artilerija, sunkioji lauko artilerija, sunkiausiaji artilerija, kalnų artilerija ir priešlėktuvinė artilerija.

Lauko artilerijos yra 16 pulkų; pulke 3 divizionai, divizione 3 baterijos.

Sunkiosios lauko artilerijos yra 14 pulkų, po 2 divizionu, divizione 2 sunkiųjų gaubicų baterijos ir viena sunkių patrankų baterija.

Sunkiausios artilerijos Čekoslovakų kariuomenė turi 5 pulkus ir vieną auto grupę; pulke yra 2—3 divizionai. Iš viso šios artilerijos yra 11 divizionų, arba 30 baterijų.

Kalnų artilerijos yra 2 pulkai ir 12 atskirų divizionų. Atskiri kalnų artilerijos divizionai turi po 3 gaubicų baterijas.

Priešlėktuvinės artilerijos yra 3 pulkai. Pulke yra 2 pabūklų divizionai ir vienas prožektorių divizionas.

Diviziono sudėtis: 3 baterijos, 1 prožektorių kuopa ir viena atsarginė baterija.

Artilerijos ginklavimas: lauko pabūklai 8 cm., arba 10 cm. gaubicos „Škoda“, sunkieji pabūklai 100 — 150 m. m., kalnų pabūklai 75 m. m., sunkiausiaji artilerija 150 — 315 m. m. ir vežama traktoriais.

Kavalerijos yra 10 pulkų. Kiekviename pulke yra 6 eskadronai ir 1 atsarginė grupė iš 3 eskadronų. Be to, keli pulkai turi po 1 technikos eskadroną su dviračiais.

Kavalerija ginkluota „Mauser“ 7,9 m/m šautuvais ir austrų kardais.

Aviacijos yra 4 pulkai.

Inžinerijos kariuomenę sudaro: 12 pionierių batalionų, 1 kalnų pionierių batalionas, 1 pontonų batalionas, 2 geležinkelių pionierių batalionai, 4 telegrafo batalionai po 3 — 5 kuopas, 1 radiotelegrafo kuopa, 5 tankų batalionai ir 3 autobatalionai (16 kuopų).

Iš šios kariuomenės sudėties matyti, kad Čekoslovakų kariuomenė labai turtinga technikos priemonėmis.

Aukštai pastatytas ir kariškas mokslas. Be aukščiausios kariškos mokyklos, generalio štabo akademijos, yra dar keliolika kitų, specialių karininkams mokyklų. Be to, yra daug įvairių kursų ir mokyklų puskarininkiams lavinti, specialistams ruošti ir t. t.

Darbas Čekoslovakų kariuomenėj varomas intensingai. Net ir buvusieji jos priešai šią kariuomenę įvertina, kaip rimtą pajėgą, su kuria reikia rimtai skaitytis.

Baigiant dar keletą žodžių apie dabartinius mūsų su Čekoslovakais santykius. Kaip valstybių, taip ir kariuomenių santykiai geri. Kaip anais, senaisiais laikais, taip ir dabar mes nemaža turime jų palankumo, ypač iš kariuomenės pusės.

Bene pirmieji Čekoslovakai plačiai atidarė savo aukštosios kariškos mokyklos duris mūsų karininkams. Nuo to laiko Čekoslovakų karo akademija mūsų jaunutę kariuomenę sustiprino nemažu generalio štabo tarnybai paruoštų karininkų būreliu.

O ką bekalbėti apie įvairius mokslus ten einančią mūsų jaunuomenę, kuriai atidarytos visų mokslo įstaigų durys.

Todėl kiekvieną spalio mėn. 28 d. mes arti būname su Čekoslovakų tauta, kupini geriausių linkėjimų Jai ir Kariuomenei.

R - i s .

Prie karžygio kapo.

Čia rūmas prie rūmo, čia kapas prie kapo, —

Karžygių tvirtovės lygiuoja eilėse.

Ir priešas ir draugas artybėj sutapo,

Ir eglės jiems meldžias, viršūnes ištiesę.

Ilsėkit ramybėj, gynėjai Tėvynės,

Ant aukuro Laisvės gyvybes sudėję!..

Kovojot jūs, mirčiai atstatę krūtines, —

Vergauti ir jungą betest nenorėję!..

Iš beržo viršūnės sušvilpauja vėjas,

Ir vardą karžygio ant kryžiaus bučiuoja;

Nugeltusią gėlę myluoja atėjęs.

Ir snaigę ant kapo atnešęs užkloja.

Ant Bernotai

Nauja karo mokyklos laida.

Spalių mėn. 25 d. A. Panemunėj garsiai skambėjo karo mokyklos aikštė ir visų rūmų patalpos. Tai buvo graži, iškilminga kariškojo jaunimo džiaugsmo ir laimės diena.

Tą dieną 78 nauji jaun. leitenantai ir arti 600 kariūnų — aspirantų džiaugėsi pasiekę savo tikslą ir galėsią naudingai patarnauti savo kraštui ir visuomenei, šventai ir uoliausiai vykdydami savo kilnų obalsį, įrašytą vėliavoj: „Mūsų ginklas, mūsų mokslas Lietuvai — tėvynei!“

Drauge su tais jaunuoliais — pilnais entuziazmo, pasiryžimo — džiaugėsi mūsų vyriausybė, kariuomenės viršininkai ir net, pasakyčiau, visa visuomenė. Gražus ir didelis aukštųjų svečių būrys, be abejo, suteikė tai šventei daugiau iškilmingumo ir reikšmės.

Atvyko pats mokyklos šefas ir vyriausias visų ginkluotų pajėgų viršininkas Respublikos Prezidentas p. A. Smetona, kr. aps. min. pulk. Giedraičio lydimas.

Kviestųjų ir atvykusių į iškilmes dalyvavo: užs. reikalų min. dr. Zaunius, vid. reik. min. pulk. Rusteika, susis. min. inž. Vileišis, ž. ūk. min. p. Aleksa, valst. kontr. p. Matulaitis, vyr. štabo viršininkas gen. št. gen. Kubiliūnas, aukštieji kariuomenės viršininkai, Kauno dalių vadai ir kiti karininkai bei svečiai. Buvo ir kitų valstybių karo atstovai: Latvijos — pulk. Schids, SSSR — p. Renekin.

Iškilmės prasidėjo pamaldomis, kurios įvyko karo mokyklos aktų salėje. Mokyklos karo kap. kun. Abraitis, atlaikęs mišias, reikšmingai pabrėžė savo pamoksle religijos ir Dievo Apvaizdos reikšmę ir svarbumą žmogaus gyvenime, ypačiai karininko.

Po pamaldų mokyklos aikštėje, dalyvaujant J. E. Respublikos Prezidentui ir visiems svečiams, buvo perskaitytas pakėlimo aktas. Naujai pakeltus į jaun. leitenanto laipsnį karininkus gražiai pasveikino jų šefas p. Respublikos Prezidentas. Prezidento sveikinimo žodžius garsingai palydėjo „valio“ ir Tautos himnas. Po to pro Respublikos Prezidento tribūną išpuodingai, pakeltu ūpu iškilmės maršu pražygiavo visa karo mokykla. Paskutinį kartą būrių rikiuote žygiavo kariūnais išleidžiamieji jaun. leitenantai.

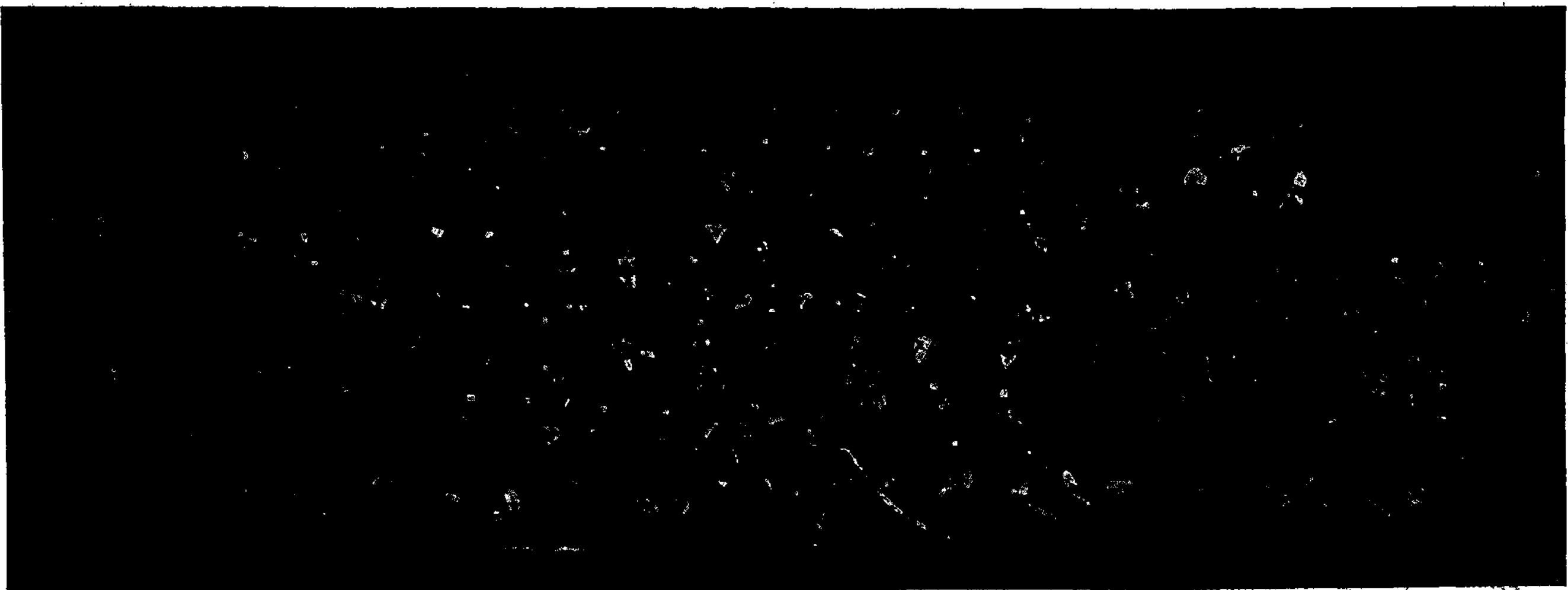
Dar koks pusvalandis, jau tų kariūnų beveik nė žymės nebeliko. Jų vietoj radosi jauni, žvalūs karininkai, žvilgą ne tik naujuoju apdaru, bet ir ypatinga sielos nuotaika. Visi jie rinkosi karo mokyklos aktų salėn. Čia buvo atliktos paskutinės apeigos — karininkų priesaika, kardų pašventinimas ir įteikimas. Kiekvienam jaun. leitenantui pats Respublikos Prezidentas įteikė kardą, reikšmingai tardamas: „Be reikalo nekelk, be garbės nenuleisk!“

Įteikus kardus, Respublikos Prezidentas apėjo visus naujai pakeltus karininkus ir visiems tėviškai paspaudė ranką. Tuo pat būdu jaun. leitenantus sveikino kr. aps. min. pulk. Giedraitis, vyr. št. virš. gen. Kubiliūnas ir gen. št. virš. pulk. Gerulaitis.

Tuo buvo baigtos giliai prasmingos tradicinės karo mokyklos apeigos. Senoji ir naujoji karininkų šeima drauge su kitais svečiais rinkosi bendriems pietums erdvioje mokyklos gimnastikos salėje.

Jaukiai, gražiai, tikrai kariškoje, vieningoje nuotaikoje nejučiomis prabėgo keletas valandų. Tą nuotaiką ypatingai pagyvino ir kėlė gražūs orkestrai (vienas jų pačių karo mokyklos — džazbandas), tos pat mokyklos įdainuotos plokštelės ir pačių jaun. leitenantų (buvusių kariūnų) ir kar. — aspirantų smarkios išpuodingos, kariškai patriotiškos, dainos. Dainavo kuopa po kuopos, tarytum varžydamos tarp savęs, tarytum didžiudamos tuo, ką išmoko ir ką gali.

Baigiantis pietums, buvo pasakyta keletas prakalbų. Respublikos Prezidentas savo kalboje ypatingai pabrėžė išleidžiamiesiems tą skirtumą, koks buvo esant karo mokykloj ir išėjus iš jos. Išeidami, sako, jau patenkat į daug didesnę šeimą — kariuomenę, o už ją dar didesnė yra visa mūsų tauta. Čia jau turėsit ne tik patys auklėtis, mokytis, bet ir kitus auklėti, ir kitiems įsakymus duoti. Ypačiai pabrėžė, kad tasai mokslas, kurį išėjo karo mokykloj, tinka ne tiktai kariškame gyvenime, bet ir platesniame mūsų tautos darbe. Svarbieji pagrindai liekasi tie patys, o jie yra: drausmė, tvarka ir susiklausymas.

XIII karo mokyklos laidos jaun. leitenantai su Resp. Prezidentu, vyriausybe ir aukštais svečiais.

Šulco foto.

Krašto apsaugos ministeris pulk. Giedraitis savo kalboje ypačiai akcentavo tas dorybes, kurių reikalingas karininkas, būtent, mokėti valdyti, tinkamai

Jaun. leitenantas, iš Resp. Prezidento rankų priimdamas kardą, jį bučiuoja, tuo lyg iškilmingai pasizadėdamas: be reikalo nekelti, be garbės nenuleisti.

Šulco foto.

nuo pat pradžios pasistatyti ir tikrai iškilti ir laikytis toje aukštumoje, kuri pažymi garbingą karininką ir nusako jo turinį. O svarbiausia, kiekvienas

karininkas turi būti patriotas! Karininko ne patrioto, pasakė p. ministeris, aš neišivaizduoju! Mes neturim pamiršti, kad tautos tragedija ar džiaugsmas yra ir mūsų tragedija arba džiaugsmas.

Kaip mes turim dirbti, tokiu pavyzdžiu yra mums Tautos Vadas, dabartinis mūsų Respublikos Prezidentas. Jis jau mokyklos suole nukentėjo dėl lietuvių kalbos. Gražų savo darbo ir pasišventimo pavyzdį jis davė mums savo raštais. Baigdamas p. ministeris priminė didžiai reikšmingus mūsų Tautos Vado žodžius: „Mes dirbame tautos ateičiai, o ateitis yra mūsų Gedimino sostinės atvadavimas“.

Į tuos prakilnius ir didžiai prasmingus Respublikos Prezidento ir krašto aps. ministerio žodžius, ir linkėjimus gražiai su tikru pasiryžimu ir karišku pažadu atsakė karo mokyklos viršininkas pulk. Jackus, išleidžiamųjų vardu — jaun. leitenantas Rimas (baigęs pirmuoju ir buvęs kariūnų viršila) ir kariūnų — aspirantų vardu — kar. — aspirantas Kalvaitis (Romos un-to dr. jur.).

Atsisveikinantį Resp. Prezidentą, bendro entuziazmo pagauti, jaun. leitenantai ir kar. — aspirantai rankomis išnešė iš salės ir toli palydėjo savo triukšmingomis ovacijomis.

Gyvai nusiteikę skirstėsi ir visi kiti svečiai, išsinešdami su savim jauno džiaugsmo ir neišdildomų brangių atsiminimų.

M.

Nauji jaun. leitenantai.

Š. m. spalio mėn. 25 d. pakelti į jaun. leitenanto laipsnį baigę karo mokyklos XIII laidos kursą šie kariūnai:

BENDRAS SKYRIUS.

I-os rūšies:

1. Kar. viršila	Rimas Alfonsas,
2. " "	Michelevičius Bron.,
3. " "	Kazakaitis Henrik.,
4. " "	Povilaitis Kazys,
5. " jaun. pusk.	Pračkaila Leonas,
6. " vyr. pusk.	Šlikas Vladas,
7. " " "	Petruliūnas Pranc.,
8. " " "	Valevičius Vladas,
9. " " "	Ruseckas Vincas,
10. " jaun. pusk.	Noreika Jonas,
11. " vyr. pusk.	Antanavičius Kazys.

II-os rūšies:

12. Kar. jaun. pusk.	Jasiunskas Stasys,
13. " vyr. pusk.	Jušky Bronius,
14. " jaun. pusk.	Sivickis Jonas,
15. " " "	Diminskis Viktoras,
16. " " "	Levickis Albinas,
17. " " "	Dulinskas Jonas,
18. " " "	Stankevičius Jonas,
19. " " "	Pilvelis Adolfas,
20. " " "	Lenkauskas Leon.,
21. " " "	Andruškevičius Vt.,
22. " " "	Valtys Jurgis,
23. " " "	Slizys Elegijus,
24. " " "	Jackūnas Juozas,
25. " " "	Uselis Juozas,
26. " " "	Revuckas Petras,
27. " " "	Rinkevičius Jurgis,
28. " " "	Bagdanskis Juozas,
29. " " "	Delininkaitis Vach.,
30. " " "	Jackūnas Jonas,
31. " " "	Šimkus Valerijonas,
32. " " "	Varnauskas Algird.,

33. Kar. jaun. pusk.	Jakubonis Jonas,
34. " " "	Literskis Liudvikas,
35. " " "	Zemaitaitis Jonas,
36. " " "	Klimavičius Viktor.,
37. " " "	Klemka Adolfas,
38. " " "	Fridrikas Eduardas-

39. " " "	Vilius,
40. " " "	Aukštakalnis Jurg.,
41. " " "	Sereika Juozas,
42. " " "	Daukša Jonas,
43. " " "	Samuolis Zenonas-
44. " " "	Vladas,
45. " " "	Petrauskas Antan.,
46. " " "	Burneikis Jonas,
47. " " "	Petraitis Antanas,
48. " " "	Bareišis Povilas,
49. " " "	Vaičius Liudvikas.

ARTILERIJOS SKYRIUS:

I-os rūšies:

48. Kar. jaun. pusk.	Štrimaitis Juozas,
49. " " "	Šopaga Pranas,
50. " " "	Jokūbaitis Martyn.,
51. " vyr. pusk.	Vencevičius Juozas,
52. " jaun. pusk.	Lizdas Antanas,
53. " " "	Grincius Jonas,
54. " vyr. pusk.	Andriukaitis Aleksas-
	Vytautas,

55. Kar. jaun. pusk.	Zukas Vaclovas,
56. " " "	Meškėlis Benjamin.,
57. " " "	Kriščiūnas Antanas,

II-os rūšies:

58. Kar. jaun. pusk.	Grabaišis Antanas,
59. " " "	Paltarokas Petras,
60. " " "	Šlekys Kryšius,
61. " " "	Mikalauskas Petras,
62. " " "	Adomavičius Petras,
63. " " "	Lipčius Stanislovas,
64. " " "	Tumėnas Jonas,
65. " " "	Kilius Juozas,
66. " " "	Petrėnas Petras,
67. " " "	Armonas Bronius,
68. " " "	Juškaitis Jonas,
69. " " "	Saulis Antanas,
70. " " "	Inčiūra Adolfas,
71. " " "	Limba Jeronimas,
72. " " "	Plukas Vladas,
73. " " "	Adomaitis Pranas,
74. " " "	Dauskursas Zigmas,
75. " " "	Janulaitis Jonas,
76. " " "	Zilys Juozas,
77. " " "	Scepavičius Juozas,
78. " " "	Kriščiūkas Stasys.

Kriminalinė policija ir kariuomenė.

Siemet, minint 13 metų kriminalinės policijos įstaigos sukaktuves, pirmą kartą spalio mėn. 27 d. tos sukaktuvės įgyja savo reikšmės, t. y., šią dieną norima susiartinti su visuomene. Tačiau kriminalinė policija, būdama valstybinio aparato mechanizmo dalis, tą dieną skiria ir tam, kad kartą metuose leistų apžiūrėti, ar ji tame bendrame mechanizme darniai dirba, norėdama pastebėtas kliūtis pašalinti bei pasisemti naujų jėgų, kad tas darnumas būtų kuo didžiausias. Aišku, kad vyriausieji valstybės aparato vadovai, tartum mašinistai, nesklandumą visados gali pašalinti, bet jei to sudėtingo mechanizmo atskiros dalys pačios nori atsinaujinti, pasisemti jėgų, surūdijusias vietas patys nuvalyti, kad sklandžiau veiktų, manau, jog tas tikrai palengvins ir vyriausiems vadovams tą darnumą palaikyti.

Pirmą kartą „Kario“ skiltyse dedamas sakiny: „Kriminalinė policija ir kariuomenė“, nors gyvenimas šią sakinį jau seniai parašė. Mūsų garbingoji kariuomenė susikūrė kovos laukuose, kovodama dėl Lietuvos nepriklausomybės. Tuo pačiu metu ir toms pačiomis sąlygomis atsirado ir žvalgyba (dabartinė kriminalinė policija), sudarydama lyg ir padedamąjį kariuomenės organą. Nevertinsiu žvalgybos pagalbos mūsų kariuomenei, kada jai teko kovoti dėl Lietuvos nepriklausomybės, nes ta pati kariuomenė geriau žino. Bet žvalgyba paaukėjo tą, ko daugiau paaukoti negalėjo: gyvybę. Pirmųjų žvalgybos pionierių nedaug teliko: karštai mylėdami savo tėvynę ir vykdydami savo pareigas, jie paaukėjo savo gyvybę tėvynės laisvės aukurui. Vylingas lenkas, negalėdamas kovos lauke nugalėti, ruošia sąmokslą viduj. Žvalgyba šitas žabangas išraizgo ir likviduoja garsiąją P. O. W. organizaciją. Komunistai taip pat mėgina iš vidaus Lietuvą sprogdinti, bet ir čia žvalgyba budi. Žvalgyba kariuomenei padėjo fronte, eidama savo specifines pareigas, ir viduje, gaudydama Lietuvos priešus. Tuo metu, viduje, Lietuvą terorizavo politiniai priešai; taip pat daug neramumų gyventojuose sukeldavo plėšikų gaujos. Vis dėlto ir vienu ir antru atveju dabartinė kriminalinė policija tada veikdama atskirai, politinius ir kriminalinius nusikaltėlius persekiojant, atliko sąžiningai savo pareigas. Kriminalinė policija savo pirmąjį darbo egzaminą

išlaikė kovos lauke dėl Lietuvos nepriklausomybės, kartu su mūsų garbingąja kariuomene. Šiuo istoriniu faktu kriminalinė policija visada didžiulis, ir jai tas yra lyg šaltinis tos morališkos jėgos, kurios taip reikalinga dirbantiems jos žmonėms.

Šiandien, po 13 nepriklausomo gyvenimo metų, daug kas pakitėjo. Tačiau kriminalinės policijos santykiavimas su kariuomene skiriasi tik forma, nes iš pagrindų uždaviniai tie patys, kurie buvo pirmomis dienomis. Kariuomenė šiandien stovi Lietuvos nepriklausomybės sargyboje, o kriminalinė policija daboja tuos, kurie kėsinaisi Lietuvos nepriklausomybės medį sužaloti ir sudrumsti krašte ramybę. Jei kariuomenė yra valstybės egzistavimo laidas, valstybės aparatas — to egzistavimo saugotojas, tai kriminalinė policija yra ausys ir akys, kurios privalo girdėti ir matyti nusikaltėlių pasaulį, darantį žalos valstybei ir visuomenei. Mūsų pikčiausias priešas — lenkai, kiek galėdami stengiasi patirti, koks stiprus yra Lietuvos nepriklausomybės laidas — kariuomenė, kitaip tariant, varo špionažą. Faktai rodo, kad tą patį daro ir komunistai. Špionažui dešifruoti yra kriminalinė policija. Svetimųjų špionažas, slėpdamasis nuo kriminalinės policijos akių, suka lizdus kariuomenės tarpe, kad išgautų reikalingų žinių. Kovoiant su špionažu, kriminalinei policijai reikalingas artimas, bendras darbas su kariuomene ir jos pagalba. Kiekvienas karys turi suprasti, kad jo prievolė yra — padėti kriminalinei policijai špionažą dešifruoti. Taip pat visokios politinės grupės nori išskverbti į kariuomenę, kad ją demoralizuotų, susilpnintų bei atskirus asmenis įtrauktų į kokias nors politines avantiūras ir tuo būdu sukeltų krašte neramumų. Kriminalinė policija, kuri apie kiekvieną avantiūrą išpėja ir neduoda jai įvykti, visada savo darbą sėkmingiau atliks, jei turės paramos ten, kur jai reikalinga. Kiekvienas karys turi suprasti, kad, tokiais atsitikimais padėdamas kriminalinei policijai, atlieka valstybei naudingą darbą.

Tinkamas kriminalinės policijos pareigų supratimas ir įvertinimas kariuomenėje ir artimas, bendras darbas duos teigiamų rezultatų, o mūsų priešai, varydami Lietuvai pragaištingą darbą, negalės džiaugtis savo pasisėkimais.

J. S t a t k u s .

Laiškai iš kariuomenės.

Laiškas mylimai Birutei.

Kaip gyvuoji, žalia rūta?
Kaip ten visi žmonės kruta?
Aš prabilsiu iš statuto:
Sveika tamsta! Sveika būki!
kaip gi sekas rūtų ūkis?
Kaip tenai jaunimo būry:
ar visi jau poras turi?
Kaip jaunimas vakaruoja,
sugyvena ar geruoja?
Tiesa, dar paklausti reikia,
kaip sauliai, ar gerai veikia,
ar kultūros darbo imas,
ar dažnai susirinkimai?
Kaip iš viso ten jaunimas?
Mės, matai, tėvynę ginam —
mums dažnai ir laiko stoka
daiktus sužinot visokių...
Bet, žinai, iš savo krašto
malonu sulaukti rašta,

Kitaip sakant, meilų laišką,
kad būt' apie viską aišku...
Aš norėčiau, mat, žinoti,
ar manęs dar neužmiršus,
ar tikrai dar neženota,
ar dar nieks neprisipiršo?
Bet prašau tamsta nepyksti
užu šią šurkštų žodį,
mat, visai gali įvykti,
visaip kartais pasirodo...
Nes juk būna, kad merginos
greit užmiršta ir kariški,
nors tas ir tėvynę gina;
ir aukojasi po biškį.
Na, gana jau bus juokauti,
reikia vėl rimčiau pradėti —
visko kartais žmogus jauti,
visko būna baltam svieta.
Mielu noru apsakysiu
dabar apie savo būvį,
tik dažnai, mat, vis akyse
tos mergaitės, tos lietuvės...
Esu vyresnis, kaip žinot,
mane grandiniu vadina.
Valdinius gi turiu teisę

bausti, mokyt ir globoti;
jei kuris manęs neklauso,
tą galiu ir pažaboti...
Pavedė dabar man skyrių,
arti dvidešimties vyrų.
Visas skyrius aspirantai.
(Bet, tur būt, tu nesupranti,
ką tai reiškia aspirantai).
Jie anksčiau, mat, buvo ponai
agronomai ar teisėjai,
reiškia, valgė baltą duoną,
kol kariuomenėn atėjo.
Mokytų žmonių daugumas,
jų pas mus net čia kuopa.
Mes juos mokom mandagumo
ir iš bako duodam kruopų.
Žmonės jie neblogo būdo,
pavyzdžiui, yr' toks poetas —
neblogai mazgoja bliūdus.
Vis, mat, žmogus matęs svieta...
Arba, duokim, agronomas —
jisai buvo apskrities mūs',
uliavojo su poniomis,
dabar čia kitokios giesmės.
O gi mokytojas buvęs

13 metų Lietuvos kriminalinės policijos sukaktį minint.

Kaip realizavosi Liet. krim. policijos idėja.

1918 m., pasaulinio karo patrankoms tebegriaudžiant, praskambėjo ir nuaidėjo aidas per visą žemę. Tai buvo atgyjančios nepriklausomos Lietuvos aidas.

Iš visų pasaulio kraštų — iš tolimojo Sibiro, iš Amerikos, iš Krymo, iš Šveicarijos, tarytum biblijoj pranašautą paskutinio teismo dieną angelo trimito balsą išgirdę, — skubėjo išsklaidyti Lietuvos vaikai į savo tėvynę, į Lietuvą. O Lietuvoje tas aidas dar gaudžiau skambėjo, dar garsiau aidėjo, tarytum bugno tratėjimas prieš durtuvų ataką, tarytum skardus garsas nelaimę ar besiartinantį pavojų išpėjęs.

To nerimstančio šauksmo, to nervingo aido pažadinti Lietuvos vaikai, niekeno neįsakomi, savo laisvu noru, kas žagrę, kas dalgį, kas kūjį ir priekalą metęs, iš įvairių Lietuvos kampelių skubėjo į Lietuvos sostinę, į Vilnių, — į ten, iš kur aidėjo, iš kurėjo tas pagalbos šaukiantis balsas. Tokiu tad būdu 1918 m. Vilniuj susirinko pirmas naujai atstatomos nepriklausomos Lietuvos pirmųjų savanorių būrelis.

Nejauku buvo tiems pirmiesiems mūsų broliams ir sunku buvo pradėti tas darbas, kurio dėka buvo atstatyta nepriklausoma Lietuvos valstybė, kurio dėka lietuvis savajam krašte pasijuto šeiminkas ir kurio dėka šiandien savo nuožiūra

valgome duoną, o ne taip, kaip kad seniau, kada sunkiu prakaitu uždirbtas ir mažiausias kąsnelis priklausydavo nuo pono lenko, ruso ar vokiečio malonės.

Iš visų pusių tykojo priešai, sekė kiekvieną žingsnį, kad dar pačioje pradžioje užgniaužtų pirmąją laisvės kibirkštėlę, kad užgesytų iš mūsų brolių, seserų, motinų, tėvų ir sentėvių kraujo aukų sukrautą dar nesuliepsnojusį nepriklausomos Lietuvos laužą. Reikėjo kuo greičiausiai susiorientuoti tame pragariškame skruzdelyne: kas mūsų priešas, kas mūsų tikras draugas, iš kur mums gresia pirmutinis smūgis, kas mums pirmutinis ruošia pražūtį, kad tik iš nevyčių, nepasirengusių neužkluptų.

Ir štai pirmutinis tų pirmųjų Lietuvos sūnų — savanorių žingsnis, pirmutinis užsimojimas, pradedant organizuoti valstybinį aparatą, buvo propagandos biūro, žinių dalies — žvalgybos suorganizavimas, kad žadintų iš miego, kad šauktų į gynėjų eiles visus, kam brangi Lietuvos žemė, kam brangi jos laisvė, kad išpėtų apie gresiantį, šuoliais besiartinantį pavojų. Dabar gal, brangieji, ne vienas paklaustumėt: kas gi dabar ta įstaiga, kas joje dirbo tą išganingą Lietuvai darbą, kodėl gi apie ją šiandien nieko negirdėti, o gal ji jau likviduota, gal jos nėra? O, ne, ji yra ir tos įstaigos šiandien vardas: „Kriminalinė policija“. Tai nėra

visai tikslus pavadinimas, bet, kol bus tiksliau pavadinta, šiandien vadinsiu tuo vardu, kuriuo toji pirmutinė nepriklausomos Lietuvos administracinio aparato įstaiga šiandien vadinama.

Taigi, kaip jau girdėjote, kriminalinės policijos įsteigimo idėja buvo viena iš pirmųjų ir svarbiųjų, atstatant nepriklausomą Lietuvą. Lietuvos kriminalinės policijos idėjos įgyvendinimo pradžia siekia 1918 m. spalio mėn. 27 d. Vadinasi, šiandien, t. y., spalio 27 d., sukanka lygiai 13 metų nuo Lietuvos kriminalinės policijos įsikūrimo. Todėl šia proga, nors trumpai, supažindinsiu gerb. skaitytojus su Lietuvos kriminalinės policijos užuomazga, tikslais, sąvoka ir 13 metų darbu — darbu intensyviu, pareikalavusiu nepaprasto budrumo, atsidėjimo, gero vardo, sveikatos, ne kartą net ir gyvybės aukų.

Liet. krim. policijos užuomazga ir veikimas.

Kaip jau minėjau, Lietuvos kriminalinės policijos idėja realizavosi lygiagrečiai su Lietuvos kariuomenės steigimu, lygiagrečiai su žūtbutinėmis kovomis karo laukuose. 1918 m. spalio mėn. Vilniuje Valstybės Taryba įsteigė Karo Tarybą, kurios vienas iš pirmųjų žingsnių buvo organizuoti žvalgybą. Šiam tikslui buvo nurodytas karininkas Jonas Žilinskas, kuriam 1918 m. spalio mėn. 27 d. ir buvo pavesta organizuoti žvalgybą. Taigi ši data ir laikoma Lietuvos kriminalinės policijos steigimo diena. Organizavimo dienomis darbas žvalgyboje, neturint pinigų, neturint specialistų, pratusių žvalgybos darbą dirbti, buvo nepaprastai sunkus. Tas darbas reikalavo didelio atsidėjimo, pasiaukojimo ir didelės meilės savo kraštui. Dar silpnas Lietuvos savanorių kariuomenės branduolis buvo tiek stiprus, kad būtų galėjęs savo skaičiumi gausingus priešus nugalėti. Reikėjo juos nugalėti tėvynės meile, pasišventimu, nepalaužiamu pasiryžimu ir apskrumu. Pirmųjų dėl Lietuvos Nepriklausomybės kovų metu žvalgyba ir buvo ta nepamainoma parama Lietuvos kariuomenei. Tik žvalgybos apskrumo dėka buvo sužinoma priešų pajėgų dislokacija,

gimnazijoje vieno miesto
neblogai atlieka šūvius,
vaikšto krūtine ištiesta...
Bet iš karto kas čia dėjosi!
Kiek iš jų čia buvo juoko —
pilni įvairių idėjų,
bet lovos užklot nemoka...

Dar ir diržu susijuosti,
susiveržtė nė kiek negali,
arba mėsa — gaus, pauosto
ir atideda į šalį.

Sako — nėra apetito.
Čia be lėkščių ir šakučių,
bet pabuvę dieną, kitą —
valgo stačiai iš riešukučių.
Nuo šlavimo taip gi raukės
(šluoja jie tik savo butą).
Paskui — žiūrim, sau, kad brauko,
iš po narų rankom skuta!...
Dabar juos gerai „aptrynėm“,
durtuvų veiksmus padaro,
moka užsidėt kuprinę
ir nebijo, sako, karo.
Tai štai šitokios naujienos,
šitai mūsų pulke girdis.

Greit be galo bėga dienos,
mat, čia visą dieną dirbi...
Baigdams, noriu paprašyti,
netingėk nueit į paštą
ir visokias aprašyti
naujienas iš mūsų krašto.
Dovanok dabar, Birute,
gal ne taip kai ką pabrėžiau —
toks jau mūsų karių būdas,
ką tik jaučiam, tiesiai režiam!
Tai sudiev jau bus, kvietkeli,
tegu laimė ūpą kelia!
Atsakymo greitai laukiu
grandinis Jonas Pastauka.

Plečkaitininkai Viršnickas ir Bieliauskas pragaro mašina, kuri buvo skirta Karininkų Ramovei išsprogdinti, susprogdino Vievio geležinkelio vandentiekį ir sargo kluonelį, kai buvo apsupti kr. policijos.

planai, jų sumanymai anksčiau, negu suskubdavo juos realizuoti — tiek kovose su bermontininkais, tiek su bolševikais, tiek su lenkais.

Meilė Lietuvai ir nenugalimas pasiryžimas sugniuždė priešų planus atviram lauke jėga laimėti kovą ir pavergti bundančią tėvynę. Tada priešai iš pasalų ėmėsi darbo, bet ir čia jiems nesisekė ir nesiseka. Dar pačioj naujai atstatomos Lietuvos kūrimosi pradžioj Varšuvos samdiniai visoje Lietuvojė suorganizavo P. O. W., kad trukdytų valstybės kūrimą ir Pilsudskio įsakymu žudynių keliu nuverstų Nepriklausomos Lietuvos vyriausybę, o patį kraštą vėl atiduotų į savivalingas lenkų rankas. Lietuvos žvalgyba budėjo ir čia ir lenkų planus, kaip ir atvirame lauke, niekais pavertė. P. O. W. žvalgyba likvidavo. Vėliau, 1920 metais, bolševikams žygiuojant į Varšuvą, visoje Lietuvoje buvo pristiegta Maskvos samdinių būrelių — jačeikų, apginkluotų šautuvais, kulkosvaidžiais, minosvaidžiais, granatomis, aprūpintais, apskritai, visokeriopa amunicija ir laukusių tik įsakymo skerdynių keliu paimti valdžią į savo rankas ir Lietuvą paskelbti Sovietų Respublika. Kriminalinės policijos akis ir čia budėjo. Ir Maskvos, kaip ir Varšuvos, samdiniai vieną naktį buvo suvaryti į bučių, o jų amunicija papildė mūsų kariuomenės atsargą.

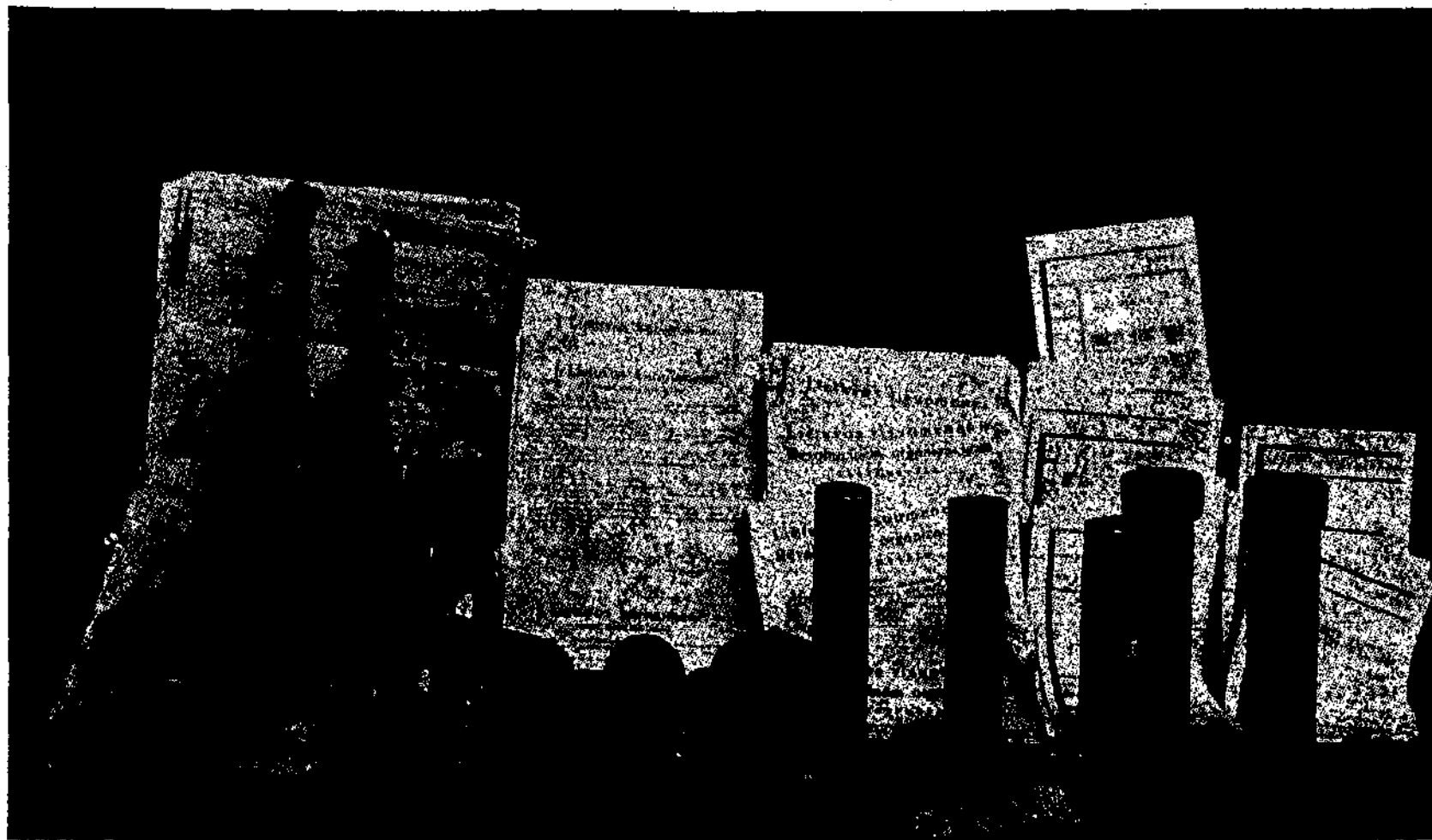
1926 metais gruodžio mėn. pabaigoje vėl tų pačių Maskvos agentų gauja rengė baisų terorą Lietuvoje, buvo net sąrašai sudaryti tų, kurie turėjo būti išžudyti, bet ir šiuo kartu jiems net pradėti nepasisekė. Arba dar neseniai, 1930 Vytauto Didžiojo metais, visiems atmintinas į lenkų pinkles įtrauktų ir jų įsakymus vykdžiusių Lietuvos politinių emigrantų, Viršnickui ir Bieliauskui vadovaujant, žygis tikslu susprogdinti Valstybės Tarybą, Karininkų Ramovę ir išžudyti visą eilę valdžioj ir šiaip visuomenėje pasižymėjusių asmenų. Bet ir šis žygis baigėsi Vievio

geležinkelio vandentiekio ir sargo kluonelio susprogdinimu ir pasiuntinių su visa amunicija suėmimu. Jeigu visus paminėtumėm, būtų be galo daug tų Lietuvai už mūsų priešų pinigus nelaimę nešusių agentų, kurie turėjo uždavinį šiokiu ar tokiu būdu griauti valstybės pamatus, ardyti tvarką ir ruošti žudynes, terorą.

Su malonumu tenka pažymėti, kad kriminalinei policijai kuriantis, pirmomis jos steigimosi dienomis ir vėliau, vadovavo jai vyrai, tikrai pasišventę Lietuvos labui, kurie ir šiandien visų gerbiami ir užima valstybėje atsakingas ir garbingas vietas. Štai jie: notaras J. Zilinskas, finansų d-to direktorius M. Lipčius, rašytojas — poetas Liūdas Gira, pulk. ltn. Kirlys, a. a. Račys, adv. Paškevičius, p. konsulas Budrys, vid. reik. m-jos direktorius A. Survila, vid. reikalų ministeris pulk. Rusteika.

Nusikaltimai ir kova su jais.

Jau devyniolikto amžiaus pradžioje garsus belgų mokslininkas statistas Quetelet rašė: „...Yra biudžetas, kuris pasibaisėtinais reguliariškai mokamas — tai kalėjimų, kartuvių ir ešafotų — mirties sprendimų biudžetas“. Tai yra mokestis, kurį žmonija kas metai sumoka daug reguliariškiau, negu valstybės išdui — tai nusikaltimui mokamas mokestis. Šio mokesčio — nusikaltimų šaknis, anot Quetelet, glūdi pačioje visuomenėje. Taigi, kol bus visuomenė, tol bus ir nusikaltimai, tol reikės ir ieškoti priemonių su jais kovoti, nuo jų apsisaugoti, ir saugoti pačią visuomenę. Ypač ūkiškai kritingais momentais, ar suiručių

Atimta iš suimtųjų plečkaitininkų amunicija ir agitacinė literatūra, už lenkų pinigus pagaminta.

metu įvairūs nusikaltimai padažnėja. Atskiriems visuomenės nariams neįmanoma apsaugoti nuo kriminalinių pasikėsinių nei savo turto, nei gyvybės, — ir kas svarbiau, atskiriems visuomenės nariams neįmanoma iš anksto gerai apgalvotus ir suplanuotus kriminalinius nusikaltimus sukliudyti. Šia ramių gyventojų apsauga, o taip pat ir visos valstybės apsauga Lietuvoje, kaip ir kiekvienoje valstybėje, rūpinasi kriminalinė policija.

Pasikėsiniai gali būti dvejopo pobūdžio: prieš atskirus visuomenės narius, visuomenę ir prieš valstybę. Todėl ir kriminalinės policijos darbas paskirstytas taip pat į dvi dalis: į politinį sekimą ir kriminalinį sekimą. Šie abu kriminalinės policijos skyriai anksčiau veikė visai atskirai. Politinis sekimas anksčiau buvo vadinamas žvalgyba, politinė policija; kriminalinis sekimas — kriminalinė policija. Šių abiejų skyrių, nežiūrint į bendrą šiuo metu pavadinimą, tiek pati sąvoka, tiek darbo metodai skiriasi.

Krim. polic. uždaviniai ir tikslas.

Seniau kriminalinės policijos svarbiausias uždavinys buvo išaiškinti padarytus nusikaltimus, susekti ir nubausti nusikaltėlių ir suieškoti žuvusį turtą. Bet šiaudien jau šito permaža. Šiaudien kriminalinės policijos svarbiausias uždavinys eiti visuomenei pagalbom ir iš anksto, laiku sukliudyti įvykdyti kriminalinius nusikaltimus, o atskirus visuomenės narius, šeimas apsaugoti nuo kriminalinių pasikėsinių. Iš tikrųjų, maža būtų visuomenei naudoti vien tik iš to, kai žmogžudys suimamas ir pasmerkiamas po to, kai jau nusikaltimas įvyko. Juk ne visuomet galima nusikaltimą atstatyti, pav., nužudytajam gyvybės negražinsime, suėmę ir pasmerkę nusikaltėlių. Maža to, kriminalinės policijos uždavinys nusikaltimą iš pačių šaknų išrauti ir asocialų, prieš visuomeninį elementą, vėl visuomenei naudingą padaryti.

Politinės policijos sąvoka.

Literatūroje, administracijos arba policijos žodynuose, politinės policijos sąvoka taip aiškinama: politinė policija yra ta policijos darbo šaka, kuri užsiima politiniais reikalais. Šitas apibrėžimas nevisai tikslus. Jis politinės policijos sąvoką nustato iš žodžio „politinis“, — partijos politikos, die-

nos politikos prasme, neatsižvelgiant į tai, kad žodis „politinis“ kilęs iš graikų kalbos žodžio „Polis“, t. y., nuo sąvokos „valstybė“. Politinė policija nieko kito nereiškia, kaip tik tos policijos darbuotės sąvoką, kuri apsaugoja valstybę.

Tikslios „politinės policijos“ sąvokos apibūdinimo klausimas yra ne be pagrindo. Tas, kuris į šį darbą, susijusį su politiniais reikalais, žiūri, kaip į politinės policijos sąvokos pamatą, tas jau iš anksto turi apie politinės policijos darbą savotiškai neigiamą nusistatymą. Negalima paneigti, kad daugelis gyventojų taip pat nemaža ir tokių, kurie politiškai suinteresuoti mano, kad kišimasis politikon, ypač iš policijos pusės, yra nevisai švarus dalykas. Kai kada, ne tik iš nieko nenusimanančių, bet ir iš žmonių aukštesnio intelekto, užimančių valstybėje atsakingas vietas, pasitaiko išgirsti: „politinė policija — fui, biauri policija“. Taigi, nenuostabu, kad šis paviršutiniškas, nieku nepagrįstas pasakymas sudaro pagrindą daugelio sprendimams apie politinę policiją. Tokia nuomonė pasitaiko ne tik šiaip visuomenės, bet kartais ir viešosios policijos tarpe.

Šio supratimo pagrinde glūdi klaidinga nuomonė, esą politinė policija varo savavališką partinę politiką ir neturinti, kaip visos kitos policijos rūšys, teise paremto policinio uždavinio, — palaikyti viešąją ramybę, saugumą ir tvarką. Šitas supratimas, rodos, remiamas faktais, kad politinė policija istorijos bėgy kai kuriose valstybėse gana dažnai prasilenkdavo su teisėtumu ir imdavosi priemonių, kurios buvo ne kas kita, kaip tik savavališkos politikos išdavos. „Yra dalykų pasaulį, kurių vien pavadinimas sukelia šurpą ir pasibaurėjimą ir kurių dažnas ir žiaurus pavartojimas blogam tikslui taip supina tikrą dalyko supratimą, jog net ir protingas, kritiškai sugebąs mąstyti žmogus pradeda tikėti, kad tas panaudojimas piktam yra vienintelis galimas panaudojimas, kurį leidžia reikalas“. Taip sprendžia apie politinę policiją Grävell savo 1820 m. pasirodžiusiame leidiny „Apie aukštesnę, slaptą ir apsaugos policiją“. Grävell maždaug pirmas užsiima politinės policijos reikšme. Toliau tas pats autorius priduria: „Kas tik turi drąsos kalbėti apie politinę policiją, kaip apie naudingą arba būtiną instituciją, nuo to ati-

traukiamos kėdės, kaip nuo pavojingo žmogaus; linksmiausios draugijos (kompanijos) pasikalbėjimas užsikerta jau prie pavadinimo politinė policija“. Netikslūs apibrėžimai arba aiškinimai kokios nors institucijos veikimo neturi turėti reikšmės tos institucijos sąvokos nuostatams. Kaip tik atvirkščiai. Kaip tik todėl, kad dažnai buvo pastebėtos arba buvo tik manoma, kad pastebima politinės savavališkos priemonės politinėj policijoj, kaip tik tada politinės policijos sąvokos nuostatas ryškiai turėtų būti pabrėžiamas, kad politinė policija nieko bendro neturi su savavališka, partine politika.

Policinė valstybės apsauga — politinės policijos sąvoką trumpiausiai taip galima apibrėžti.

Šis apibrėžimas geriau tiktų, negu pavadinimas „politinė policija“. Šis apibrėžimas „Policinė Valstybės Apsauga“, arba tiesiog „Valstybės Apsauga“ vartojamas daugelyje valstybių, pav., Prancūzijoje, Belgijoje politinė policija vadinama: „Sureté Public“ — Anglijoj „Intelligent service“.

Greta pasakymų „politinė policija“ ir „valstybinė policija“ Prancūzijoje, anksčiau dar, buvo vartojamas pavadinimas „aukštesnė policija“ („Haute police“), kad pabrėžtų kontrastą su kitų policijos šakų, vadinamos „žemesnės policijos“ darbu. Šitas skirtumas aiškiai parodo politinės policijos savotiškumą. Sistemingai galvojančios, politinė policija yra apsaugos policijos dalis. Pastaroji teikia arba atskiriems individams policinę apsaugą, arba ji turi reikalo su apsaugojimu aukštesnių interesų, būtent, visumos, valstybės apsauga.

Anksčiau politinės policijos sąvokos apibrėžimui dažnai vartodavo pavadinimą „slaptoji policija“. Šitas žodis, tiesą sakant, pažymi viešosios policijos priešingumą ir turėjo ženklinti tuos policijos organus, kurie ne viešai, ne matomai, kaip uniformuota policija, policijos valdininkų pavidale, veikia, bet dėl savo civilio apdaro paprastai nepastebimi, nesiskiria nuo kitų civilių, nuo minios.

Atitinkamai tų laikų policijos organizacijai atskirose valstybėse slaptosios policijos veikėjų sudėtis buvo įvairi. Kartais jai priklausydavo tik asmens, turį su policija privatinės tarnybos sutartį, kartais tik „patikimieji žmonės“ ir visi neuniformuoti policijos valdininkai, nepriklausą viešajai policijai, vadinasi, visų pirma kriminalinės

policijos valdininkai. Istorijos bėgy kai kuriose valstybėse sąvoka — „slaptoji policija“ visiškai buvo jungiama su politinės policijos institucija.

Politinės policijos tikslas.

Su politinės policijos sąvokos apibrėžimu aiškėja ir bendras tikslas. Ji turi tikslą apsaugoti valstybę, būtent, ji, policinėmis priemonėmis, turi nugalėti tas jėgas, kurios yra nedraugiškai nusistačiusios prieš esamąją valstybės sutvarkymo formą, trumpai sakant, politinės policijos uždavinys kovoti su valstybei nedraugiingomis jėgomis.

Politinės policijos esmės tikslas nepriklauso nuo krašte esančios valstybės santvarkos. Kiekvienai valstybei, kuri nori išsilaikyti ir kuri turi skaitytis su valstybei nedraugiingomis srovėmis, politinė policija yra būtinai reikalinga. Politinė policija, remdamasi teisingai suprastu pozityviu valstybiniu nusistatymu, atmetus partiškai politines pažiūras, visur ir visuomet turi siekti vieno pagrindinio tikslo: teisės ir žmoniškumo priemonėmis apsaugoti valstybę. Žinoma, detalėse, įvairiose valstybėse ir įvairiais laikais šios organizacijos formos, kovos metodai, kovos objektai ir jos veikimo sritis kinta ir kitės:

Politinės policijos represyviniai uždaviniai.

Politinis skyrius, arba politinė policija, valstybės apsaugos uždavinį, kaip ir kriminalinis skyrius, atlieka dvejopu būdu: represyvinėmis ir preventyvinėmis priemonėmis. Pirmu atveju politinė policija kovoja su jau padarytais (atliktais) priešvalstybiniais veiksmais, kurie prieštarauja baudžiamajam įstatymams. Šitas politinės policijos represyvinis uždavinys skiriasi nuo bendros kriminalinės policijos uždavinių tik tuo, kad tenkinamasi tik aprėžtu „politinių“ nusikaltimų ratu.

Politinio nusikaltimo apibrėžimas nėra pastovus, bendras. Daug kartų buvo mėginta tiksliau nustatyti politinio nusikaltimo apibrėžimą, nes tarptautiniame bendradarbiavime, šalia nuostato neišdavinti savo piliečių, veikia ir nuostata apie politinių nusikaltėlių neišdavimą. Ir šit, praktiškai imant, į tokį klausimą, koks nusizengimas laikomas politiniu, buvo atsakyta įvairiai.

Politinei policijai rūpi tik toki nusizengimai, kurie tiesiogiai nu-

kreipti prieš valstybę ir jos saugumą, būtent, valstybės išdavimas, šnipinėjimas svetimos valstybės naudai ir t. t.

Vienu žodžiu, nusizengimai, kuriuos galima pažymėti, kaip „tipiškus“ politinius nusizengimus. Be to, politinei policijai pavesti visi nusikaltimai, kurių pagrinde glūdi politiniai motyvai. Tai gali pasitaikyti beveik kiekviename paprastame nusizengime.

Politinės policijos preventyviniai uždaviniai.

Daug svarbesnis, negu padarytų nusikaltimų išaiškinimas, yra jų nukreipimas. Jokioj kitoj srityj policijos preventyvinis veikimas neturi tokios reikšmės, kaip politinėj policijoj. Tai ne todėl, kad politiniai nusizengimai stato pavojun aukštesnį teisės objektą (valstybę), negu paprasti nusizengimai, bet iš tos priežasties, kad politiniai nusizengimai, ypač politiniai nepastoviais laikais, daug greičiau užkrečia, negu kiti nusizengimai. Politinė policija negali laukti, kol bus įvykęs valstybės išdavimas, kol bus pakeista esama valstybės forma, bet turi iš anksto surasti samokslu daigus, kad sutrukdytų ruošiamus samokslus, kad nepakenktų valstybei. Politinė policija turi turėti, kaip išsitarė Fouché, „visur akis, kad matytų, ir rankas, kad sugriebtų“...

Nes, ištikus kokiai nors suirutei, maištui ne tiek pati valstybė nukenčia, kiek visuomenė, ne tik turtu, bet ir gausingomis žmonių aukomis.

Tikrai pavyzdinčiai ir su dideliu pasišventimu, dažnai net savo gyvybę statydamas pavojun, kriminalinės policijos valdininkas rūpinasi valstybės ir visuomenės saugumu, kad niekas nebūtų nukriaustas. Tačiau šioj sunkioj kovoj su nusikaltėlių pasauliu ir visuomenė negali palikti abejinga, ir visuomenė turi eiti kriminalinei policijai pagalbon. Kiekvieno žmogaus, socialės visuomenės nario, pareiga asocialiniams veiksams, nusikaltimams užkirsti kelią. Pati visuomenė per apsileidimą ar tai nesupratimą, kartais net pati palengvindama arba net išsaukdama nusikaltimą, dažnai nusideda. Vis vien, ar tai būtų tūkstantį kartų sėkmingai įvykdytos mažų vagilių apgavystės, ar tai pavojingų, aukštos inteligencijos, nusikaltėlių pinklės, ar tai pasitikėjimo išnaudojimas piktam, ar tai pasikėsinimas į turtą, gyvybę, ar prieš

valstybę, — apsisaugoti ir apsaugoti savo turtą gali tik tas, kas pasiryžęs ir pats prie tos apsaugos prisidėti. Tik tada bus pakirsta pati nusikaltimų šaknis, tik tada bus paraližuotas bolševikų ir lenkų šnipų veikimas kariuomenės tarpe, tik tada bus užtikrintas valstybės saugumas, ramumas visuomenei ir kultūrinio darbo sėkminga pažanga.

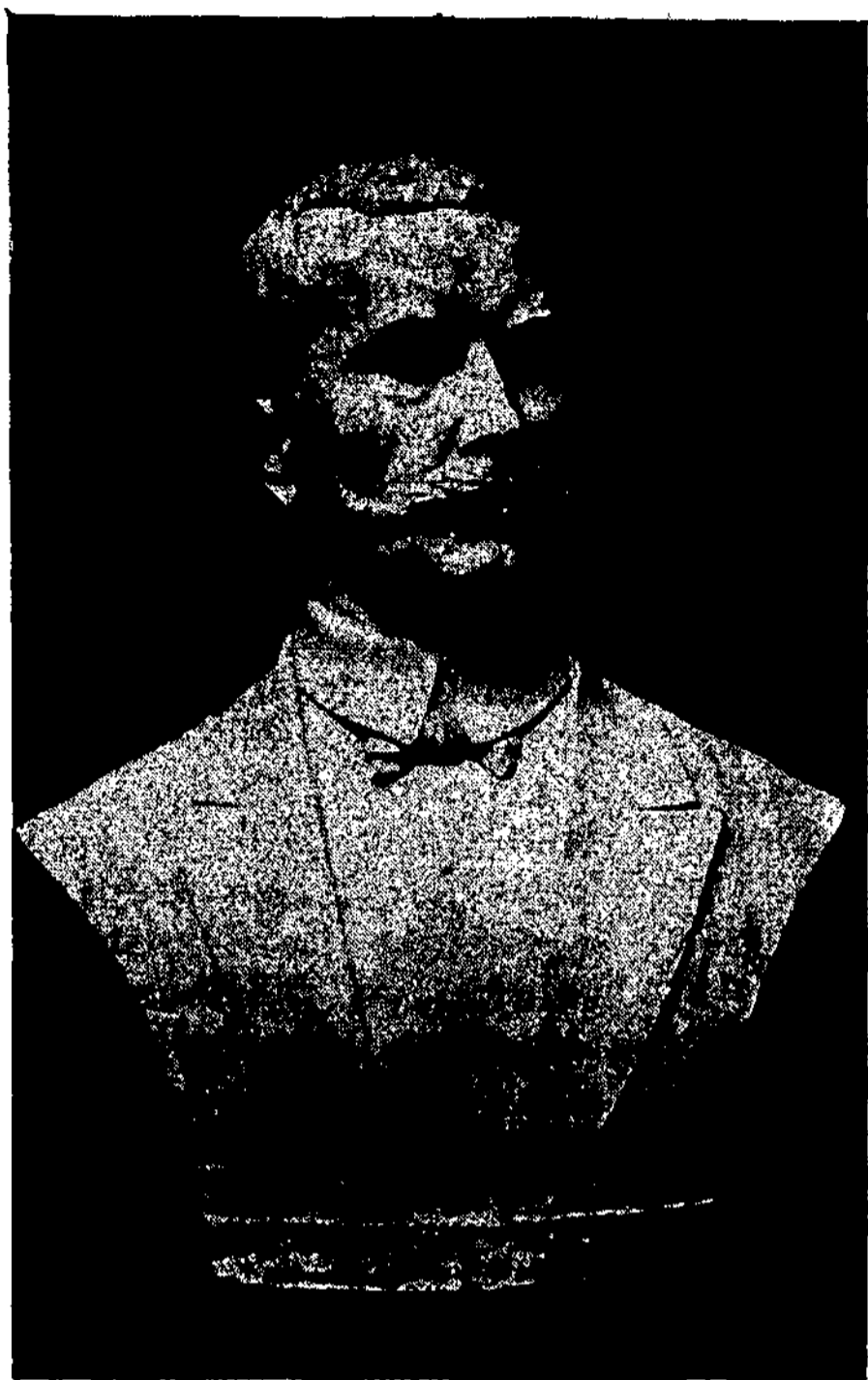
Baigsiu šį savo straipsnį kriminalinės policijos valdininkų paminėjimu, kurie dėl visuomenės ir valstybės saugumo gyvybę paaukojo. Jų mirtis — tai kankinių mirtis už gražesnę, geresnę Lietuvos rytojų. Nedegė grabnyčios jiems mirštant, retai kuriam skambino varpai laidojant, retai paskui kurio karstą ėjo draugai, artimieji, giminės. Prieš mirtį juos tykojo žmogžudys, plėšikas ar valstybės išdavikas, arba lydėjo apkaustytus prie gyvam iškastos duobės ir stulpo, durtuvus atrėmę bolševikai ar okupantų lenkų kareiviai. A. a. Chmieliauskas, drauge su kitais kariais patekęs lenkų nelaisvėn, vietoje žvėriškai nukankintas; atsargos karininkas Kraupas, Lechavičius, Smulkevičius ir ilga, ilga eilė žuvusių iš priešų rankos, žuvusių už Nepriklausomą Lietuvą, už mus. Tad nulenkime galvas ir pagerbkime juos — tebūnie lengva jiems Lietuvos žemelė.

M. Žilinskas.

Prie šulinio (Egipte).

Kompozitoriaus Č. Sasnausko palaikus parvežė į Lietuvą.

Kompozitoriaus Česlovo Sasnausko biustas (Dail. A. Aleksandravičiaus darbas.) Panašus jo biustas yra pastatytas Kauno miesto sode, prie Valstybės teatro.

Ižymus Lietuvos kompozitorius Česlovas Sasnauskas, plačiai žinomas ir užsieny, 1916 m. sausio 5 d. mirė Petrapily ir ten buvo palaidotas. Daugiau kai pusšėšioliktų metų pragulėjo svetimo krašto žemėj, toli nuo tėvynės. Pagaliau grįžo amžiams atsigulti į savo gimtąją žemę. Daugiausia tuo reikalu pasirūpino amerikietis kun. L. Vaiciekauskas (kuris apsiėmė padengti parvežimo išlaidas, paaukojęs 6000 lt.), prof. kun. Česnys ir mūsų užsienių reikalų ministerija. Š. m. spalio m. 21 d. Č. Sasnausko kaulai buvo išvežti iš Rusijos ir spalio 23 d. atvežti į Kauną. Tą pat dieną karstas iš geležinkelių stoties iškilmingai buvo nulydėtas į Karmelitų bažnyčią, kitos dienos rytą atlaikytos iškilmingos pamaldos ir vakare, t. y., spalio 24 d., palaidotas Kauno katalikų kapinėse.

Velionis gimė 1867 m. liepos m. 19 d. Kapčiamiesty, Seinų apskr., vadinas, Dzūkų krašte, kuris pasižymi savo dainomis. Iš pradžių mokėsi Lietuvoj, bet toliau muzikos dalykų mokėsi, studijavo ir daug toj srity dirbo užsieniuose. Nuo 1892 m. iki pat mirties gyveno ir dirbo Petrapily.

Nors ir toli svetur gyveno, bet savo krašto, savo tautos dainų ir muzikos neužmiršo. Jis paliko gana daug veikalų ne tik tautinės lietuvių muzikos srity, bet ir bažnytinėj. Iš lietuvių muzikos kūrinių ypač pagarsėjo jo 12 dainų „Lietuviškos muzikos“. Bažnytinės jo kompozicijos yra dviejų rūšių: vargoninės ir vokalinės. Iš bažnytinių jo kūrinių stipriausias yra „Requiem“, gedulingosios mišios mišriam chorui, vargonams pritariant. Jo bažnytiniai kūriniai buvo leidžiami Prancūzijoje, Vokietijoje ir kt. Lietuviški jo kūriniai buvo išleisti prieš karą Rusijoje ir kadangi pirmosios laidos jau nebebuvo, tai Neprikl. Lietuvoj buvo išleistos II laidos. Be to, daug jo kūrinių dar tebėra rankraščiuose (dar neišleista).

Keiksmi.

Ak, tie keiksmi! Manau, nė vienas iš jų naudos ar tai dvasinės, ar tai materialės negauna. Bet vis dėlto keikimasis daugeliui virsta kasdienine duona. Nors turėtume savų, lietuviškų keiksmų, dar būtų kas kita. Galima būtų teisintis, kad tai jau mūsų „kūryba“. Dabar gi skolinami iš rusų patys bauriejai, šlykščiausi keiksmi ir vartojami lietuvių tarpe. Tie keiksmi taip išsiskynio lietuviuose, kad net sakoma: „susikeikė lietuviškai“. O tas „lietuviškai“ — aišku kas.

Karių tarpe yra tokių, kurie randa malonumo „lietuviškai“ išsikeikti. Tenka išgirsti net tokį posakį: „keikiasi, kaip kareivis“. Nemanau, kad labai maloni atestacija. Karys, vadinas, tas, kuris nebijo aukoti savo gyvybės dėl tėvynės, neturi būti taip atestuojamas. Lygiu būdu neturi būti keiksmų vergas. Karys turi būti pakilėsnės dvasios. O kas pakilęs dvasioje, niekad neišdris baurinti savo kalbos šlykščiais rusiškais keiksmiais. Sakau — rusiškais, nes tai, grynai rusų „kūryba“. Mūsų seneliai gebėjo sukurti įvairių gražių dainų, bet keiksmų, tur būt, nevertodavo, nes tokie sukurtų neturime.

Jūs, kariai, turite parodyti pavyzdį. Į jus, tėvynės gynėjus, visi kreipia akis, kaip į gyvą pavyzdį. Ne tik kariuomenėje būnant reikia atprasti nuo to šlykštaus papročio, bet ir išėjus į atsargą, reikia nesipratinti vėl keiktis, bet priešingai, kitus savo pavyzdžiu atpratinti nuo to. Reikia gi, pagaliau, išvartyti iš

Lietuvos, mūsų gražios tėvynės, tos rusiškos „kultūros“ liekanas!

Vėliau patys džiaugsimės, kad tapome švaresni dvasioje. O švari dvasia, švari sąžinė, argi tai menkas dalykas?

Pagalvokite!

S. K - t e .

Greičiausias pasaulio lėktuvas.

Šiomet anglai galutinai laimėjo Schneiderio taure, duodamą už lėktuvo greitį. Keleris metus prieš juos rungėsi italai ir prancūzai, kurie šiomet, matyt, visai nesitikėdami nugalėti anglus, atsisakė dalyvauti rungtyne.

Dabar anglai skelbia šio lėktuvo pažymius. Tai monoplanas „Vickers — Supermarine S 6 B“ su Rolls — Royce motoru, dirbtas buvo jis septynis mėnesius. Jis pasiekė 657,8 klm. per valandą. Čia padėjo daug ponia Houston, paaukojusi 100.000 svarų sterlingų; dovana buvo gauta vėlai ir todėl nebuvo naujais projektais dirbama, o buvo paimti 1929 metų planai.

Pats lėktuvas yra hidroplanas su dviem plūdėm. Sparnų išsiskėtimas 9,14 m. Lėktuvas pakildavo per 17 — 42 sek., nelygu kroviny ir oras, o nusileisdavo per 18 — 20 sek.

Firmos Rolls — Royce motoras buvo 2300 a. j., vėdinamas vandeni. Benzinas buvo ir plūdėse. Motoras sveria 739 kg. Motoras fabrikoj buvo pradėtas bandyti vasario pradžioje, po trijų mėnesių jis tęjo nesugedamas tik 20 min., birželio viduj apie pusę val., rugp. 3 d. — 58 min. ir rugp. 12 d. — vieną val. Motoras 12 cilinderių. Tepalo išėjo 63,6 litr. per valandą, grynos ricinos alyva įeidavo į motorą 80°C, o išeidavo 140°C. Visas lėktuvas buvo tik vienas įekiantysis motoras.

Skrido aviacijos leitenantai Stainforth ir Boothman.

Namas, pastatytas per 11 val. Amerikoje, mieste East St. Louis, vienas architektas ėjo lažybų, kad pastatysias namą per 11 val. Septintą valandą ryte sklypas dar buvo užžėlęs piktžolėmis. Per dvi valandas sklypas jau buvo iškastas ir sudėti pamatai, po to pradėjo dirbti dailidės. Apie pietus pradėjo dirbti stogą, o viduj staliai rengė. Po to atvyko tapytojai. Lygiai šeštą valandą maža villa buvo pabaigta. Baldų dirbtuvė atvežė baldus, ir septintą valandą prasidėjo įkurtuvų puota.

Iš savanorio kūrėjo Igno Taruškos atsiminimų.

„1919 m. vasario mėn. 5 d. aš su septyniais kareiviais buvau pasiūstas, kaip užtvara, į Kaplių kaimą. Pirmą dieną ir naktis praėjo ramiai. Kitą dieną iš ryto pastebėjau važiuojant pamiške keletą vežimų. Iš tolo žiūrint, atrodė, kad važiuoja malkų vežimai. Iš tikro, ten būta ne malkų vežimų, o bolševikų, kurie, važiuodami pamiške, supo mūsų užtvaramą iš dešinės.

Apie 10 val. sargybinis pranešė, kad vieškeliu nuo Šėtos atjoja keturi bolševikai. Aš tuojau įsakiau keturiems kareiviams pasislėpti prie kelio ir, prisiartinus bolševikų raiteliams, surikti: „rankas aukštyn!“ Bet raiteliams prisiartinus apie 400 metrų, jų pėstininkų grandinė, kurioje buvo apie vieną būrį su kulkosvaidžiu, pradėjo šaudyti nuo Šėtos pusės. Mes sudarę grandinę, šaudėme į juos. Tuo pat metu iš pamiškės, visai iš užpakalio, pradėjo šaudyti ir malkų vežimuose važiuavę bolševikai. Mes buvom apsupti; bėgti nebuvo kur. Bolševikai puolė mus, šaukdami: „Tovarišči, ruki verch, streliait budem!“ Kito išėjimo nebebuvo: arba pasiduoti, arba laukti, kada bolševikai pamaus ant durtuvo. Penki buvom paimti nelaisvėn, dviem pasisekė pasislėpti ir sutemus grįžti pas savuosius.

Svarbiausios jėgos, sužinojusios apie mūsų paėmimą nelaisvėn, mėgino mus gelbėti, bet bolševikai, patys skubėdami, ir mus įvairiais būdais varė: buožėmis, kumštėmis arba riksmu „ragindami“ mus. Į kokį sodžių mus nusivarė, nepameni. Tik gerai atsimenu štai ką. Tuojau padarė „smulkia“ krata ir viską, kas tik buvo galima, atėmė: drabužius ir batus permainė. Gerai išplūdę ir pasakę „griaudingą“ pamokslą apie Rusijos bolševikų rojų, suguldė nakvoti. Norėjom bėgti, bet negalėjom. Viena, sargyba saugojo labai budriai, o ant- ra, visus viršutinius drabužius atėmė ir padėjo kitam kambary. Ry- tą sukilom, gera šeimininkė visus pavalgydino ir mūsų palydovai pasakė, kad varysią mus į Vilnių.

Tuomet Vilnius man atrodė bausis ir bijojau į jį patekti. Kilo tokia mintis: jei provincijoje dabar niekur negalima gauti duonos, tai Vilniuje tikrai badas laukia. Dar ko gero — palaikys kalėjime ir nušaus, kaip nereikalingą šunytį.

Žygiuodamas Vilniaus link, galvojau įvairius pabėgimo planus. Kiekvienam belaisviui buvo paskirtas vienas sargybinis, kuris kiekvieną mūsų žingsnį labai budriai sekė.

Taip žygiavom tris dienas. Praėjom Širvintus, Maišiogalą — netoli jau ir Vilnius. Aš vis einu ir nenustuju vilties pabėgti, bet progos pabėgti nėra. Pagaliau, nebesitikėjau, kad mano svajonės beįvyks...

Liko dvylika kilometrų iki Vilniaus. Pakelėj pamatėm didelį,

Virš. Ignas Taruška (tarnavęs 4 p. pulke), 1919 m. stojęs į kariuomenę savanoriu su savo arkliu ir pilnu apsiginklavimu.

gražų dvarą ir bolševikai pradėjo ieškoti valgyti. Gyventojų dvare buvo labai maža, matyt, išbėgę. Dvaro poną pasisekė jiems surasti, bet jis, ar neturėjo, ar buvo gerai paslėpęs — nieko nedavė. Bolševikai — palydovai, gerai poną išplūdę, nusivarė mus toliau.

Paėjęjus apie 3 klm. nuo to dvaro, taip apie 1/2 klm. į šoną nuo kelio, pamatėm gražų vienkiemį. Kažin kas iš belaisvių patarė bolševikams paieškoti tame vienkiemy duonos. Vienas bolševikų, kuris visą kelią pasižymėjo dideliu gyvumu ir vikrumu, paklausė, kuris iš mūsų norėtų eiti į vienkiemį parnešti duonos. Aš pasisakiau norįs su juo eiti. Kiti pasilikom prie kelio „karčiamoje“. Mužu vingiuojančio upelio pakrančiu ėjome vienkiemio link. Kadangi bolševikas ėjo priešaky, praėjus keletą šimtų metrų, man užėjo „griešna“ mintis: griebti šautuvą, išsukti jį

iš bolševiko ir bėgti į netoli esantį mišką. Bet, matyt, bolševikas instinktyviai pajutęs mano minties „griešnumą“, praleido eiti mane priešaky. Pasiekėm vienkiemį. Vienkiemy gyveno, matyt, turtin- gas ūkininkas — visur gražu, švaru ir tvarkinga.

Įėjom pirkion. Sutiko mus apy- senė, maloni moteriškė ir pasisa- kė esanti namų šeimininkė. Aš ir bolševikas susėdom grėta ant suo- lo. Pro praviras duris kitame kam- bary buvo matyt lovoj gulįs žmo- gus — ligonis, dar kitam kambary namų mokytojas mokė keletą vai- kų. Daugiau niekur nieko nebuvo matyti.

Šeimininkė, matyt, mane už- jausdama, po to, kaip pasakiau, kad aš esu belaisvis, atnešė apie 3 kilogramus duonos ir padavė man, bet pagalvojusi, kad tuo gali labai užgauti bolševiką, duonos riekę davė ir jam. Paskui pradėjo ji su bolševiku ginčytis ir, kiek galima, bolševikus peikti. Bolševi- kas, kaip įmanydamas, gynėsi, gir- damas savo valdžią ir tvarką. Iš- sikalbėjus apie frontą, bolševikas pasakė, kad aš esu Lietuvos ka- reivis. Šeimininkė labai pradžiugusi pradėjo mane lietuviškai kal- binti. Aš jai keletą žodžių atsai- kiau ir prašiau kalbėti rusiškai. Mat, manydamas bėgti, bijojau, kad paskiau neįtartų šeimininkės prikalbėjusios mane bėgti. Ji dau- giau manęs jau nekalbino, kalbė- jo su bolševiku.

Man širdis tik plaka, nerimas ima, noriu bėgti, bet baimės jaus- mas neduoda pradėti savo suma- nymą vykdyti. Sėdim abu šalia. Bolševikas šautuvo iš rankų nepa- leidžia, aš už šautuvo griebti vis dar nedrįstu.

Buvau apsiavęs pusbačiais, ir kojos buvo apvyniotos bintais. Pradėjau taisyti kojas. Iš lengvo apvyniojau vieną koją ir vis žiū- riu skersom į šautuvą. Apvyniojau antrą koją ir, užkišęs raištį, pama- niau: „kaip bus, taip, dabar atėjo laikas griebti šautuvą ir, pasigrū- mus su bolševiku, bėgti“. Sumanya- ta — padaryta. Griebiau šautuvo buožę, bet šautuvo ištraukti visai nepavyko. Pašokom abu nuo suo- lo. Jis laiko šautuvą už durtuvo, o aš už buožės. Nusigandęs visas drebu, bet buožės nepaleidžiu. Jis, matyt, dar tikrai nežino, kas

daryti, ir mane tik keikia, šaukia, kad paleisčiau. Aš laikau, neleidžiu. Tuomet jis sudavė man ranka per veidą. Tas netikėtas smūgis mane įkaitino ir smarkiau su-

ti miško. Pasikeičiau su juo viršutiniaisiais rūbais, gayau kepurę ir traukiau toliau. Išėjęs į pamiškę pamačiau tą patį dvarą, kur bolševikai keikė poną, kad nedavė val-

taip, eisiu į dvarą pas poną, pasakysiu jam viską, o jis patars, kas man toliau daryti. Nuėjau. Pasašakojau pontui apie pabėgimą. Ponas mane labai užjautė: pavalgydino, pakeitė visus drabužius ir, iškalbėjęs, nurodė tolimesnį kelią.

Tuo metu daug žmonių iš Vilniaus su mažomis, savim vežamomis, rogutėmis važiavo į Ukmergės apskritį pirkti duonos. Ponas patarė man paimti rogutes ir važiuoti.

Važiuoju kartu su kitais. Išsimaniau įvairių išsisukinėjimų, jei kas nors klausytų, kas aš esau. Laimingai pravažiavau Maišiogalą ir Širvintus. Netoli Ukmergės sužinojau, kad Ukmergėje per tiltą nieko neperleidžia: visus lig paskutinės siūlės krato ir reikalauja dokumentų. Jokių dokumentų neturėjau. Todėl, bijodamas vėl pakliūti į bolševikų nagus, aplenkiau Ukmergę ir nuvažiavau Jonavos link. Toliau, pro Žeimių stotį, Slinkių kaimą, nuvykau į Kruopius, iš Kruopių į Kėdainius.

Kruopinose palikau rogutes, mat, jos man daugiau buvo jau nebereikalingos. Nuvykus man į Kėdainius, visi labai nustebė. Mat, buvo pasklidę gandai, kad bolševikai, paėmę mane į nelaisvę, sukapoję kardais ir prie kažin kokio kaimo palaidojo. S. K.

Pionieriai grįžta iš poligono.

Patamsio foto.

bruzdau — pasijutau begulis su juo prie slenksčio. Mano laimei aš buvau viršuj. Pradėjom imtis, lyg kokie čempionai. Mums besiimant, matyt, aš jam gerokai paspaudžiau akį, kad jis ne savo balsu ėmė rėkti. Visuose namuose kilo triukšmas, riksmas. Aš pašokau, ištraukiau spyną ir pro duris. Tik spėjau pasiekti klojimą, žiūriu — bolševikas visai arti manęs ir taiko perdurti mane durtuvu. Staiga pasisukęs nutvėriau už taikančio ir mane durtuvo ir gindamasis pradėjau mušti su spyna bolševikui per galvą. Keletą kartų sudavus, spyna sudužo, bet ir bolševikas nuvirto. Tada sumaniau ir kitą akį jam šiek tiek paspausti. Taip ir padariau. Man jį užgulus ir pradėjus ieškoti akių, kažkaip mano dešinės rankos nykštys pakliuvo bolševikui tarp dantų, ir jis pradėjo nežmoniškai kasti. Bet, aptikus akis ir dar paspaudus, paleido. Atsikėliau ir, įsitikinęs, kad jis manęs jau nebepavys, leidausi bėgti į mišką. Bebėgdamas pajutau, kad esu be kepurės. Nors ir nešalta, bet nei šis nei tas. Kadangi buvau apsivilkęs apsiaustu su bašliku, tai užsitraukiau bašliką ant galvos ir vėl bėgau toliau.

Pasiekiau mišką. Prisiglaudęs prie ažuolo, pasiklausiau, apsidairiau — visur tylu, nieko nematyti. Siek tiek nusiraminęs, pradėjau eiti žingsniu, nes buvau labai nuvargęs: bėgau tris kilometrus ir dar tokios baimės apimtas. Sutikau vaikina, kuris, matyt,ėjo kirs-

gyti. Norėjau užėiti į dvarą, bet bijojau, kad neatvyktų manęs ieškoti bolševikai. Nutariau laukti sutemos ir tik tuomet eiti į dvarą. Sutemo. Dvare pasigirdo didžiausias triukšmas: žmonės rėkia, šunes loja, kažin kas keletą kartų sukeikė ir viskas pranyko ties netoli esančiu folvarku. Valandėlę palaukęs manau: kaip bus

Kiekvienas išradimas ar tai sporto, ar technikos, ar chemijos, ar gamtos srity, tuojau bandomas pritaikyti ir karo reikalams.

Kiekvienoj geriau kariškai sutvarkytoj šalyj yra specialios karo laboratorijos, kur geriausi mokslininkai visą laiką paskiria karo dievui Marsui.

Neseniai visuose sporto žurnaluose buvo aprašinėjamas naujas išradimas — vandens pašliūzos. Vandens pašliūzos yra panašios į paprastas, bet ant vandens pritaikytos. Su tokiomis pašliūzomis galima net gana greitai stumtis pirmyn.

Atsirado daug tokio vandens sporto mėgėjų, o užsieny susidarė ištisi kliubai. Tokios pašliūzos visai nekomplikuotas prietaisas. Tai tam tikros formos tuščiaviduriai laiveliai, į kuriuos įsistato kojos.

Šiomis dienomis austrai jau aprūpino bandymo tikslais ir savo kariuomenę tokiomis pašliūzomis.

Vandens patruliai.

Bandymai daryta Dunojaus upėj ir gauta geriausių rezultatų.

Ištisi kareivių būriai greit ir be jokio vargo persikėlė per Dunoją, visiškai tyliai, ir tuoj, nusirišę pašliūžas, tęsė savo uždavinį jau sausuma.

Buvo dar ir kitos rūšies bandymų. Buvo mėginta šaudyti, stovint viduryje vandens ant tokių vandens pašliūžų. Dėl geresnių pataikymo rezultatų net atsiklaupiti karys gali ant savo pašliūžų.

Pernešimo atžvilgiu pašliūzos beveik nesudaro skirtumo prie bendro kario apginklavimo svorio.

Patruliai galės patruliuoti vandenyje jau be laivų. Pionierių žvalgai lengvai naktimis galės keltis per upes po vieną. Svarbiausia, kad su pašliūzomis beveik nėra triukšmo plaukiant vandeniui.

Jau ir kitos valstybės daro bandymų su vandens pašliūzomis.

Salvator

Aspiranto įspūdžiai.

„Pirmyn, pirmyn, trimitai šaukia“ — atsimuša dainos aidai miesto skersgatviuose, išsiveržę iš 100 aspirantų krūtinių. Du šimtai kojų palydi dainos garsus stipriais žingsniais. Dabar mes tokie panašūs, o pirma taip smarkiai skyrėmės. Pirmos dienos ne vieną pastūmėjo pesimizman. Agronomas negali pasilenkti bliūdo išsimazgoti, gimnazijos mokytojas nenori pamokoj nusitrinti lentos, gimnazistas nenoroms skraido po savo kambarį su šluota, o rašytojas stovi išdidus ir ruošiasi apdainuoti šlavimo meną. Tik visi be šilkinių „šlipsis“, o kareiviškuose munduruose.

Diena po dienos įprantam. Dabar viskas savo vaga. Mes jums, būsimieji aspirantai, galim išdidžiai pasakyti: mes kiekvienas tvarkomės savo ūkį — ir niekam nė dėkui. Dabar mums būtų keista, kad mes negalėtumėm savų reikalų sutvarkyti. Karys viskam pasiruošęs! O pirmiems savanoriams moksleiviams teko daug daug įvairaus darbo atlikti blogesnėse sąlygose. Dabar jie mums pavyzdžiu eina.

Tas visas pareigas atlikdami, įgyvendinom ir savotiškas tradicijas. Pav., kiekvieną vakarą skiriamas „burmistras“. Jis atsako už grindų ploto švarą. Jam iškilmingai įteikiama šluota, „burmistravimo“ simbolis.

Į kareivių gyvenimą aspirantai įnešė savotiškos nuotaikos. Laisvu laiku su jais pasikalbam kultūros reikalais, paklausinėjam, kiek jie žino apie Vilniaus reikalus, išaiškinam Haagos teismo bylą, jos naudą Lietuvai. Sekmadeniais jiems ruošiam pasilinksmimus: padeklamuojam, „Kari“ paskaitom. Be to, sekmadeniais darom ekskursijas į įžymesnes vietas. Kiekvieną žygį užfiksuojam foto aparatu. Koks bus malonus atsiminimas po keletos metų! — kaip prau-

sėmės gražiose upės pakrantėse, miegojom išdidžiuose kazematuose ir po darbo prie virtuvės nekantriai laukėm to skanaus kareivio davinio.

Jau mūsų grandys pasipilia po laukus manevravimo rikiuotėj. Seni kareiviai stebisi, kad mes sugebam taip sparčiai progresuoti. Toks šiomet gražus rudo. Rodos, manevruodamas eitum ir eitum tolyn... Į Vilniaus žemę. Iš griovių pasikelia išgąsdinti kiškiai ir nudumia laukais žvalgu. Malonu kur nors po beržu pasigėrėti krintančiais lapais, kaip daro paskutines mirties kilpas. Šios dviejų mėnesių dienos mūmyse pasiliks neišdildinamos. Rodos, vakar ten, stotyse, palikom nutolstančius draugus, o už poros savaitių paliksim pirmuosius instruktorius. Dar labiau vilioja balti diržai ir baltos pirštinės.

B a l y s G d ž.

Ekskursijai aiškinamas lėktuvo įrengimas ir apginklavimas.

Trys dienos Kaune.

Spalių mėn. 21 d. vakarę Telšių V. V. V. v. gimnazijos, Plungės gimnazijos ir seminarijos būsimieji abiturientai išvyko trims dienoms Kaunan aplankyti kariuomenės dalis ir artiau susipažinti su kariuomenės gyvenimu. Ekskursiją sudarėme 32 vyrai, kuriai vadovavo kariško parengimo mokytojas kap. Rauba ir mokyt. Lapinskas.

Apsistojome 1 gusarų D. L. E. kng. J. Radvilos pulke. Patalpos buvo parūpintos 1 eskadrono kareivinėse. Maistą tiekė pulko virtuvė. Bendrai, visur laikėmės kariškos tvarkos ir drausmės.

Pirmoji diena. Pirmąjį rytą, pagėrę karštos kareiviškos kavos, nuvykome aplankyti tankų kuopą. Kuopos vadas mus maloniai priėmė ir paaiškino šiek tiek apie tankus. Užsiėmimų aikštėj didžiulis „vėžlys“ pademonstravo savo veikimą. Atsišveikinę su maloniu vadu, vykome „plieno paukščių“ pažiūrėti. Iš čia žygiavome pietų ir pasilsėti. Eidami gatvėmis traukėme žemaitiškas daineles. Vakare dalyvavome iškilmingose karo muziejaus vėliavų nuleidimo ceremonijose ir aplankėme patį karo muziejų. Vėliau žiūrėjome Valstybės teatre vaidinimą.

Antra diena. Šią dieną itin daug aplankėme. Pirmiausia nuvykome į šarvuotųjų auto kuopą. Prie progos apžiūrėjome ir karvelyną. Apžiūrėję radio stotį, vykome į kariuomenės intendantūros dirbtuves. Čia mašinų mašinos siuva rūbus, batus ir t. t. Trumpai čia viską apžiūrėję, atsidūrėme pionierių batalione. Dar užsukome į karo mokyklą ir atskirą artilerijos grupę. Visur karininkai maloniai mums paaiškino. Mes

tokių „dyvų“ nematę, viską atsidėję žiūrėjome. Vakare nemokamai žiūrėjome operos.

Trečia diena. Šiandien gavome pajodinėti gusarų arkliais. Ot buvo įdomu! Padarėme reizo kokią 10 kilometrų. Visi stebėjosi naujais „gusarais“. Vakare buvo gusarams kino, kurį ir mes žiūrėjome.

Išvykome linksmi ir kupini gražių įspūdžių.

Vidutis.

Moksleivių šventė Utenoje.

Spalių 18 d. uteniškiai moksleiviai šventė nepaprastą šventę.

Šiais metais mokyklos vadovybė, susitarusi su tėvų komitetu, nutarė įmūryti Vytauto Didžiojo medalį naujai pastatytuose gimnazijos rūmuose. Visi mokytojai, taip pat ir moksleiviai, prisidėjo prie medalio nupirkimo.

17 val. visi mokiniai susirinko į salę. Taip pat ir vietos inteligentai.

Pirmučiausia kalbėjo gimnazijos direktorius p. Aleksa, vėliau kariško parengimo mokytojas ats. leit. Namikas ir VIII kl. mokinyš J. Stundžia.

Choras padainavo keletą patriotiškų dainų. Mokinyš A. Lelėnas padeklamavo eilėraštį „Vytauto mirtis“.

Po to, patys mokiniai, mokytojo Grigaliūno vadovaujami, vaidino 3 veiksmų komediją „Potasas ir Parlamutras“. Padainuota daug linksmų dainų, pašokta baletas ir t. t.

Pelnas paskirtas neturtingiems mokiniams už mokslą užsimokėti.

J. Zilėnas.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

Aviacija.

Spalių mėn. motoristų kursai pradėjo mokymą. Toki kursai ruošiami kas metai ir turi tikslą parengti kvalifikuotų mechanikų aviacijos motorų parengimui. Pamokos vedamos liktinių puskarininkių ramovėje, praktikos darbai bus atliekami dirbtuvėse. Be motorų, kursuose praeinama dar rikiuotė, statutai, bendras švietimas ir keleta speciališkų dalykų. Baigę šiuos kursus asmenys įgyja teisės gauti rikiuotės puskarininkio laipsnį. Be eilinių kareivių, kursus lanko ir keletas puskarininkių, norinčių įsigyti aviacijos motoristo vardą. Mokslas tęsiasi šešis mėnesius. Pamokas dėsto aviacijos karininkai lektorai. Kursų komandos viršininkas karo lakūnas leit. Mikėnas.

Esant gan dideliui skaičiui liktinių puskarininkių ir civilių tarnautojų, paskutiniu metu taupomoje — skolinamoje kasoje, bendrai, savi indėliai apie 30% viršija nustatytas paskolų normas. Tuo būdu kasoje susidarė apie 15.000 litų laisvo kapitalo, kuris guli padėtas banke.

Prasidėjus mokyklose mokslo metams, mūsų karo aerodromą beveik kas dieną aplanko kokia nors mokinių ekskursija. Daugumoje, tai vyrai su savo kariško parengimo instruktoriais. Neretai aerodromą aplanko ekskursijos ir iš provincijos. Ekskursantams mūsų lakūnai paaiškina lėktuvų sudėtį, pademonstruoja jų veikimą žemėje ir ore. Pasitaikius geram orui, vienas kitas ekskursantas ir pravežamas, kad pats pajustų kaip žmogus jaučiasi virš žemės. Barbro.

2 ulonų L. D. K. Birutės pulkas.

Teatras. Spalių 18 d. pulko kino salėje likt. puskarin. vaidino du veikalėliu: „Mus lydi sentėvių dvasios“, vaizdelis iš pavergto Vilniaus krašto, ir „Knarkia paliepus“, vieno veiksmo komedija.

Abu veikalėliai suvaidinta neblogai. Gerai va. 'no vyr. pusk. Dryža, Gedrimas ir p. Pesienė.

Po vaidinimo puskarininkių ramovėj buvo puskarininkių tradicinis balius, į kurį apsilankė kviesti iš miesto svečiai.

Pionierių batalionas.

Spalių 25 d. pionierių bataliono kine buvo įdomi filmas: „Mirties legionas“. Tema iš didžiojo karo. Dalyvauja prancūzų ir vokiečių kariuomenės. Tarp romantiškos meilės gražiai įpirtas pasiaukojimas tarnauti tėvynei. Moteris, pasiryžusi šnipinėti savųjų naudai, patekusi į priešų rankas, pasirengia drąsiai sutikti mirtį, bet jos mylimas lakūnas ją išgelbsti.

Bendrai, kino patalpa nemaža, bet pilna žiūrėtojų. Kariai ir civiliai gausiai jį lanko. Filmos keičiamos kas savaitę. Seansų metu groja pačių pionierių sudarytas stygų orkestras.

A-t a s B.

KARIUOMENĖS UGNIAGESIAI.

Gaisrų fronte. X.21 ir 22 d. kariuom. ugniag. insp. buvo šaukiamas į gaisrus Šančiuose ir Kauno mieste.

X.22 d. naktį 9 pėst. pulko komanda gesino gaisrą Marijampolėje. Degė gyven. namas ir tvartas. Komanda darbavosi su savanoriais ugniagesiais nuo 1 val. 45 min. iki 3 val. 45 min. Komandai vadovavo jos viršininkas viršila Petrauskas.

Kauno įguloje pertvarkyta ugniagesių vadovybė. Seniau buvo du brand-majorai. Dabar įvestos neetatinės vietos: brand-inspektorius ir 5 nuovadų (Šančiai, Panemunė, Freida, Žaliakalnis, Intendantūros įmonės) brand-majorų. Brand-inspektorius vadovauja visoms Kauno įgulos komandoms gaisro, potvynio ir panašių nelaimių metu. Neatvykus įgulos komendantui į gaisro vietą, brand-inspektorius pavaduoja komendantą. Be to, br.-insp. vadovauja Kauno įgulos rinktinėms, siunčiamoms iš Kauno gesinti miškų gaisrus (tais atvejais, jei į rinktinę skiriama nedaugiau, kaip 1 batalionas). Brandinspektorium paskirtas majoras Ružancovas (kuris pasilieka ir kariuom. ugn. inspektoriumi), I nuovados vyr. brand-majoru — mjr. Baltrimas; brand-majorais: II nuovados brand-majoru — lt. Kazilionis; II — kpt. Ulpa; IV — lt. Kiesylis; V — adm. mjr. Ardickas.

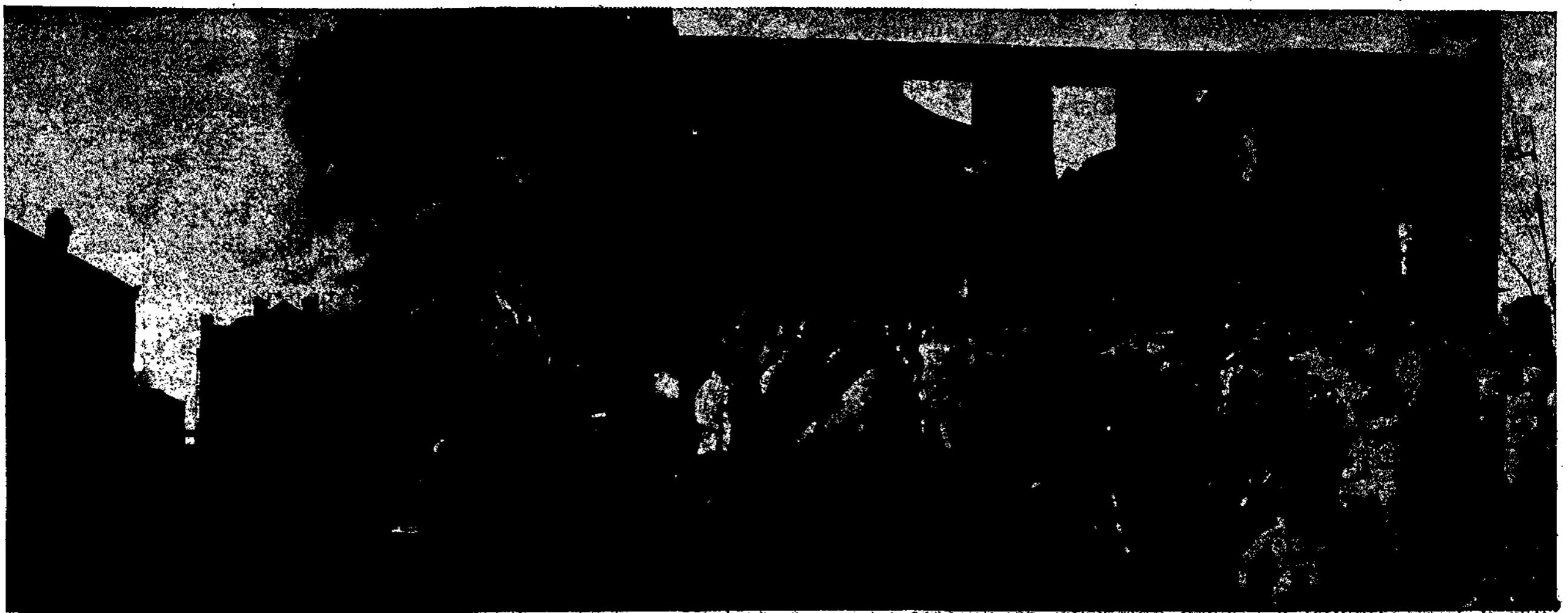
Padėka ugniagesiams. Kauno įgulai įsakyme š. m. 30 nr. paskelbtas Valstybės Teatro direktoriaus raštas krašto apsaugos ministeriui: „Ekscelencija, Prieš pradėdant teatro sezoną, likvidavus gaisro pasekmes, tebūnie man leista viso teatro kolektyvo vardu išreikšti giliausią padėką visoms kariuomenės dalims, dalyvavusioms gaisro gesinime. Jų herojiškas pasiaukojimas, jų kilni drąsa ir karštas noras padėti kultūros įstaigai, su kuria jie jau visus metus palaiko tamprius ryšius, kas mums daro ypatingos garbės, — jų žygis padarė mus amžinai skolininkais narsiausiems Tautos sūnams — kariuomenei. Pasirašė: A. Oleka-Žilinskas, teatro Direktorius“.

SPORTO KRONIKA.

Latvija — Lietuva 3:1. Spalių mėn. 25 d. Kaune, Tilmano salėje, buvo bokso rungtynės tarp Latvijos ir Lietuvos boksininkų.

Latvija šioms rungtynėms turėjo išstatyti penkis boksininkus, tačiau atvyko tik trys. Neatvyko musės ir gaidžio svorio. Spalių mėn. pradžioj latviai Rygoje rungtynėse su Estija laimėjo 5:3 ir tą pačią komandos sudėtį turėjo siųsti Kaunan.

Pleminarinėse rungtynėse, netekę priešų, susitiko Čepukaitis — Misiūnas. Papunkčiui laimėjo Misiūnas. Kaminskas po

Gaisras Chaseno linų apdirbimo fabrike, kur daug pasidarbavo 4 p. p. ugniagesių komanda.

Patamsio foto.

trijų roundų nugalėjo Valsteina. Klimaitis papunkčiui laimėjo prieš Savicką.

Prieš latvi Pozdniakovą stoji Levinas. Pastarasis yra buvęs Belgijoje Flandrijos čempionu trejus metus. Tačiau dėl nelemto smūgio, kurį Levinas gavo pirmame rounde, latvis laimėjo papunkčiui, nors šansų laimėti daugiau turėjo Levinas. Lengvame svory Vaineris (Lietuva) prieš latvi Matisoną pralaimėjo su nežymia punktu persvara. Abu boksininkai pasižymėjo gera boksavimosi technika. Pusvidut. svory Markevičius laimėjo papunkčiui prieš latvi Lilisoną. Lietuvos bokso čempionas Markevičius šiame susitikime su latviu rungės 50-tą kartą. Iš jų 36 laimėjo, 13 pralaimėjo ir vienas baigė lygiomis.

Kažin kodėl dar buvo latvis Pozdniakovas vėl suporuotas su Lincevičiumi. Nors latvis ir antras rungtynes turėjo, bet prieš mažai patyrusį priešą po nedidelio pasipriešinimo laimėjo papunkčiui. Bendrai, visai bereikalingai buvo leista antrą kartą latviui boksuotis, žinant, kad jam laimėjimas buvo iš anksto aiškus.

Per rungtynes ringe teisėju buvo kpt. Pyragius.

Futbolo pirmenybės. Spalių mėn. 25 d. Kaune Lietuvos pirmenybėms žaidė Klaipėdos KSS su LFLS. Rungtynės pasibaigė lygiomis 1:1 (1:1). Abu golai buvo įmušti iš pendelių. Įdomu pažymėti faktą, kad LFLS vartininkas Abramikas pakaitė savo vietą vartuose ir žaidžia dabar deš. gynėju. Savo naujoje vietoje, kaip dėl pradžios, pasirodė visai neblogai. Į savo seną vartininko vietą daugiau nebegriš. Abramikas buvo nepamainomas valstybinės komandos vartininkas. Dabar jo vietą užims jaunas, bet gabus LFLS vartininkas Kuzmickas.

Spalių 24 d. Š. Š. „Kovas“ draugiškose rungtynėse prieš „Makabi“ laimėjo 4:2 (4:2).

Šaulių spaudos talka.

Kaip kas metai, taip ir šiemet šaulių sąjungos centro valdybos prezidiumas skelbia visoj Lietuvoj šaulių spaudos platinimo talką. Šiemet bus platinami vien šaulių sąjungos leidiniai: bus renkama sąjungos laikraščio „Trimito“ prenumerata ir platinami sąjungos išleisti „Mūsų kalendorius“ 1932 metams ir trys beletristikos knygos. Talka prasidės š. m. gruodžio 1 d. ir baigsis kitų metų sausio 15 d. Talkos paruošiamasis darbas centre ir būriuose jau vykdomas. Literatūra į būrius bus siunčiama lapkričio mėnesį.

Sąjungos dovana Suomijos šauliams.

Mūsų šaulių sąjunga savo laiką gavo dovaną iš Suomijos šaulių — gražų kaušą. Tatai yra pereinamoji dovana geriausiai šaudančiai šaulių rinktinei. Taip pat mūsų sąjungai taurę pereinamajai dovanai už šaudymą yra dovanojusi Suomijos šaulių karininkų grupė. Pereinamoji dovana geriausiai pasižymėjusiai sporte šaulių rinktinei yra Suomijoje gyvenančio lietuvio — šaulio Marganavičiaus dovana — taurė. Mūsų šaulių sąjunga neseniai persiuntė Suomijos šauliams irgi dovaną — brangią didžiulę taurę, kuri Suomijoje irgi bus kaip pereinamoji dovana už šaudymą.

Šaulių sąjungos choras Tilžėj.

Tilžės lietuvių giedotojų draugijos pakviestas šaulių sąjungos choras, šaulio N. Martinonio vadovaujamas, spalių 10 d. koncertavo Prūsų Lietuvoj, Tilžės mieste. Choro pasisekimas didžiulis. Didžiausia Tilžės salė, kurioje choras koncertavo, buvo perpildyta. Dainų klausėsi ne tik vietos lietuviai, bet ir daugelis lietuvių — pamario žvejų, kurie į koncertą specialiai laivais Nemunu atplaukė. Taip pat koncerto klausėsi ir daugybė vokiečių. Vietos lietuvių ir vokiečių spauda apie koncertą atsiliepė geriausiai. Vokiečių „Tilsiter Zeitung“ apie chorą ir, bendrai, lietuvių dainas, įdėjo ilgiausią straipsnį.

Šaulių ugniagesių kursai.

Nuo spalių 15 d. ligi 20 d. šaulių sąjungos ugniagesių inspekcija Rokišky ir Vilkmėgėje buvo suruošusi trumpalaikius šaulių ugniagesių kursus. Paskaitos buvo laikomos iš ugniagesių organizacijos, istorijos, taktikos, technikos ir priešgaisrinės profilaktikos. Rokišky kursus baigė 21, o Vilkmėgėj — 29 šauliai. Baigusiems išduoti pažymėjimai. Kursuose dėstė ugniagesiai specialistai.

Šančių šaulių choro koncertas — vakaras.

Spalių m. 17 d. Šančių geležinkeliečių salėj buvo labai įdomus vakaras — koncertas. Kauno ugniagesių draugijos dūdų orkestras, p. Balčiūno diriguojamas, atliko keletą muzikos dalykų.

Po šito orkestro, gražiai griežė p. Jagintavičiaus vedamas stygų orkestras.

Pagalčiau, šių dviejų orkestrų koncertus apvainikavo, šaulio M. Liuberskio vedamas, Šančių šaulių choro koncertas. Šis choras sudainavo apie 12 įvairių gražių dainų. Labai įdomi buvo melodija Vydūno dainos „Dainotojis“. Didžiojoje Lietuvoj ją dainuojant neteko girdėti. Šančių šaulių choras, tur būt, pirmas ją čia padainavo. Svečiai savo audringu plojimu parodė, kiek jiems šis koncertas patiko ir kiek aukštai ši chorą įvertino. Kas kartas Šančių šaulių choras tobulinasi, tobulėja ir vis aukščiau kyla.

V. M-čius.

Priešdujinės apsaugos kursai.

Sąjungos priešdujinės apsaugos komisija gruodžio 1 d. ruošia priešdujinės apsaugos kursus Kaune šauliams. Kursai truks apie du mėnesius.

Šaulių dragūnų mokymas Marijampolėje.

Spalių 17 d. Kalvarijoje, 18 d. Marijampolėje ir 19 d. Prienuose buvo XIV šaulių rinktinės 5 šaulių dragūnų eskadrono rajoninis mokymas.

Byvo atlikta junginio jojimas ir kautynių veiksmai: — nugalėjimas gamtos kliūčių, žvalgymas, nusipėstinimas, puolimas ir t. t.

Į Marijampolės rajoną buvo atvykęs ir kavalerijos viršininkas pulk. Jackevičius, kuris, apžiūrėjęs dragūnus, palinkėjo, apsišarvavus žiniomis, ginklu ir drausme, nujoti į Vilnių. Dragūnai kavalerijos viršininko atsilankymu buvo labai nudžuginti ir jų garsus „valio“ kav. v-ką išlydėjo.

I. K.

Pagiry.

Pagirio šaulių būrys Vilniaus užgrobito sukaktuvėms paminėti X.18 d. surengė „Vilniaus dieną“. Miestelio aikštėje surengė prakalbas. Šauliai plačiai apibūdino lenkų smurtą, bylą su lenkais Haagoje, buvusią ir dabartinę padėtį ir ragino visus ruoštis atvaduoti sostinę.

Vakare buvo iškilmingas būrio susirinkimas Mokytojas Bileišis laikė paskaitą „Mūsų santykiai su lenkais istorijos šviesoje“. Nutarta būrio ugniagesių k-dai skubiai išigyti gaisro gesinimo mašinas ir lavinti ugniagesius. Tam tikslui šaulys Vaičiūnas komandiruotas Kaunan į ugniagesių instruktorių kursus. Dar nutarta, be išimties, visiems šauliams dalyvauti spaudos talkoje.

K. Pata s.

Šakių šaulių vakaras Vilkaivišky.

Kai kuris laikas kai tarp Vilkaiviškio ir Šakių šaulių rinktinių užsimezgė draugiški — šauliški ryšiai ir prasidėjo bendradarbiavimas kariškame ir visuomeniška darbe. Laiks nuo laiko rengia vieni pas kitus savo teatrų vaidinimus ir koncertus.

Taigi šakiečiai, revanšuodamiesi vilkaiviškiesiems už anks-tybesnes gastroles, spalių m. 18 d. Vilkaivišky, 4 art. pulko karių klube surengė vakarą. Vaidino Vydūno 3 v. pasakos dramą „Zvaigždžių takais“ ir 1 v. komediją „Romantikai“. Abiems veikalsams turėjo specialios dekoracijos ir kostiumus. Publika, kaip visuomet, prisirinko pilnutėlė salė ir rengėjams davė gražaus pelno, kuris skiriamas šaulių namams statyti.

Benas Jablonskis.

Mirties spindulių demonstravimas.

Visi iki šiol daryti bandymai siūsti elektros energiją be specialių laidų nedavė jokių rezultatų. Jaunas lietuvis Šimkus, gyvenantis Vokietijoje, po ilgų tyrinėjimų šioj srityj pasiekė labai gerų rezultatų. Pirmieji bandymai su mirties spindulių veikimu siekė vos kelių metrų. Ilgainiui veikimo tolis vis didėjo ir pasiekė 10, 15 ir vėliau net 40 metrų. Bandymai buvo daryti su sprogstamąja medžiaga.

Rugsėjo mėn. pabaigoj Šimkus darė bandymus spindulių veikimui didesniame atstume. Tam reikalui buvo parinkta vieta prie Bodeno ežero. Visi reikalingi aparatai ir įrankiai buvo padaryti Berlyne didžiausioj paslaptij ir su atsargumu atgabenti prie bandymo vietos. Aparatus sumontavo pats Šimkus su savo padėjėju per dvi dienas.

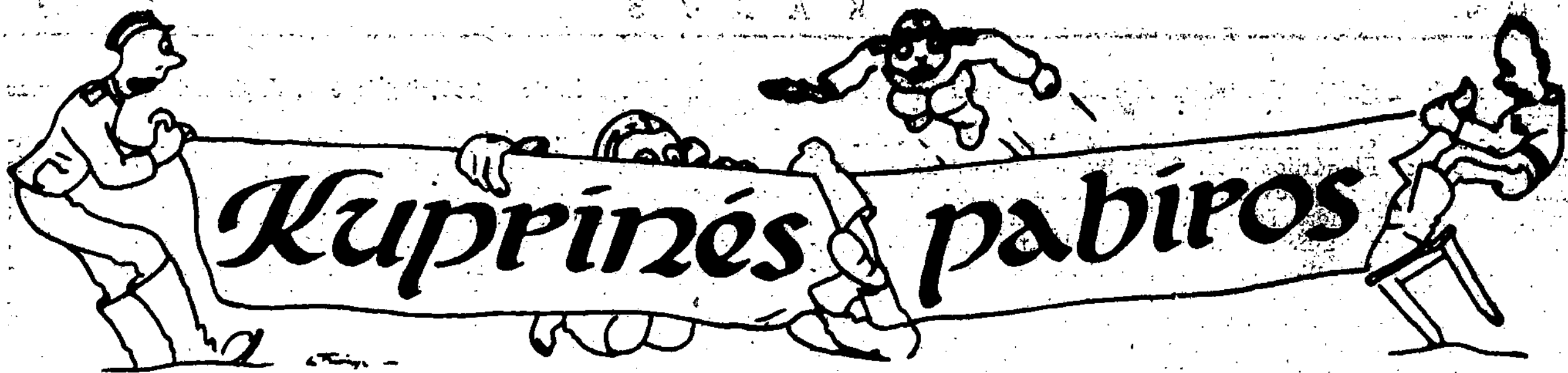
Įtaisius parinktoje vietoje spindulių siuntimo stotį, 200—250 metrų atstumo nuo jos buvo padėtos jūrų minos, užtaisytos paraku. Minų vietos nebuvo pažymėtos, buvo žinoma tik jų vietų kryptis.

Atsargumo dėliai bandymai prasidėjo 23 val. Keli sagučių paspaudimai siuntimo stoty, ir spinduliai pradėjo savo naikino darbą. Netrukus mina atsidūrė spindulių veikimo plote ir sprogo. Pavykęs spindulių veikimo bandymas 200 metrų atstume parodė, kad šis išradimas bus panaudotas praktiškai.

Spalių mėn. Šimkus vokiečių mokslininkams padarys pranešimą apie savo iki šiol pasiektus rezultatus.

Sidabro tūsumas. Sidabras taip tęsiasi, jog iš 1 gramo sidabro galima ištesti 2 kilometrą vielos.

Kiek suvažinėja automobiliai? Am. Jungtinėse Valstybėse per šių metų pusmetį suvažinėjo 14.000.

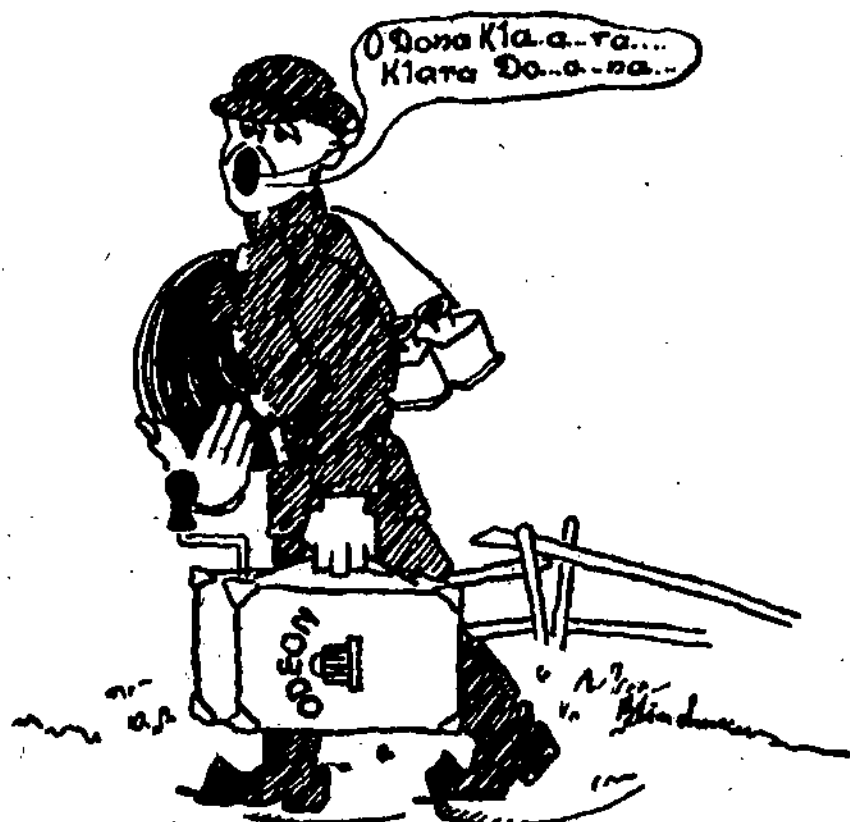
„Ekskursija“ pas mylimąją.

Nuotrupos iš „Subyrėjusių ratų“.

Begyvenant šiam pasauly,
Daug skausmų tenka mūs' kailiui.
Paklauskite, kas nutiko
Mūsų Jonui Baravykui.
Vieną kartą eilinis Jonas
Rado kažkur patefoną,
Paėmė dar vado žiūroną,
Pažvelgė į visus šonus,
Dar užtraukė linksmu tonu:
„Donna Klara, Klara donna“ —
Ir nudrožė sau pas Oną...
Seniai Oną jis mylėjo,
Daugel vargo, daug kentėjo,

Palytėtų jojo šonus.
Apsisuko vargšas Jonas
Ir žygiuoj', kaip tarakonas...
— Ach tu Ona, Ona, Ona, —
Sunkiai atsiduso Jonas,
— Tau nesvarbu nė žiūronas,
Nei puikūs patefonas,

Bet iš to niekai išėjo,
Nes jo Ona nemylėjo.
Ji visad ant Jono pyko
Ir būt' žmona nesutiko
Sako, neisiu aš už pliko
Ir neturinčio skatiko...
Šiandien Jonas vis tik vyko,
Išbandyt drąsos dar sykį,
Bet ji Joną kai sutiko,
Užgiedojo jam supykus:
„Neraliuotas Menelajau,
Duok bent kartą man pakajų,
Sėsk patogiai autobusan
Ir švilpk vėjais, jei neglušas“.
Sviedė įteiktą jai rožę,
Nes jos kvapas esąs ožio,
Ir į kambarį idrožė...
Stovi išsižiojęs Jonas,
O galvoje patefonas...
Kiek čia truko, kad boston'as
Puikiai skambintų salioną,
Ir gražus Onos sijonas

Nei galingas balsas Jono,
Kaip parapijos vargonų...
Jau matyt, kad šioj gadynėj
Sunku rasti gaspadinę...

Tūlas Matas.

Tarp kareivių šventą dieną.

Rytą sutikęs eilinis Stankus savo draugą eilinį
Leikų užkalbino:

- Pranai!
- Ką?
- Ar girdėjai naujieną?
- Na!
- Širyt mūsų rajon' rado galvą!
- Galvą! Kokią galvą?
- Silkės galvą...

J o n a s B a k a n a s.

Naujokas ir šnipas.

Mūsų naujoką sutikęs lenkų šnipas klausia:

- Kiek šautuvų yra jūsų kuopoj?
- O daug, — atsako naujokas: — nes kiekvienas kareivis vis turi po šautuvą.
- O kiek gi kulkosvaidžių yra? — teiraujasi toliau šnipas.
- Taip pat ir kulkosvaidžių nemaža, nes per šaudymo pratimus visi taikiniai buvo kulkosvaidžių kulkomis sukapti.
- Na, kurios gi tu kuopos esi? — dar klausia naujoką.
- O gi tos, kuri geriausiai dainuoja, Šnipas, nieko nesužinojęs, nuėjo šalin.

Didelės pareigos.

— Ką gi tavo sūnus laiške iš kariuomenės rašo, kaip dabar jam ten sekas? — klausė savo kūmą jo kaimynas.

— Gerai jam dabar sekas, didelės pareigas jis dabar eina. Mat, kasdien jis vienas visai kuopai valgyt verda.

M.

Kiek kilometrų nuvažiuoja plepus liežuvis.

Žmogaus liežuvis yra raumenų ir liaukų junginys. Žmogui kalbant, liežuvis juda — susitraukia, išsitempia, pakyla aukštin ir nusileidžia žemyn, kiek reikalinga ir kiek leidžia vieta burnoj. Visi judesiai įvyksta raumenų dėka. Bet ar kam ateitų į galvą suskaičiuoti, kiek judesių padaro liežuvis žmogui kalbant? Nors, rodos, tokiais dalykais niekas nesidomi, tačiau atsirado vienas žmogus, kuris išskaičiavo, kad vidutiniškai plepios moters liežuvis padaro judesių tiek, kad sudėjus juos į vieną eilę, jie viršytų 5.000 kilometrų. Skaičiavo vienas lenkų gydytojas, kurs vadinamas žinomu ir rimtu žmogumi.

A n t. J u . . . a .

Kiek suomių Rusijoje? Leningrado suomių tautų tyrinėjimo draugija paskelbė gyvenančių Rusijoje suomių tautų statistiką. Pagal 1926 metų apskaičiavimą suomių yra 16 tautelių su 3.200.000 žmonių. Didžiausia tauta — mordvinai turi 1 mil. 300 tūkstančių, mažiausia tauta — votiakai, tik 700 žmonių!

Plieniniai keliai. Čekoslovakijoje, Pragoj, viena firma pasiūlė miesto tarybai išgristi bandymo reikalams 100 kv. metrų gatvės plieninėmis burtomis. Firma pasiūlė viską padaryti savo lėšomis ir po bandymų viską atitaisyti. Firma taip pat apdraudžia visas nelaimes, kurių atsitiktų dėl šitokios rūšies grindinio.

Nuostabių tradicijų kraštas — Anglija.

Anglija yra ne tik seniausias Europoje parlamentarinės kultūros bei ypatingų laisvės įstatymų kraštas, bet ir įvairiausių tradicijų užlaikymo kraštas. Kai kurios tų tradicijų yra susidariusios labai senais laikais, tad tikslus jų prisilaikymas nežinančiam anglų papročių svetimtaučiu gali atrodyti labai keistas ar fantastiškas dalykas.

Sakysim, kad ir parlamento atidarymo ceremonijos, nemažai stebina nepratusį žiūrovą. Pilko rūko apgaubtose Londono gatvėse staiga pasirodo nepaprasta procesija. Apsivilkę auksu žerintais rūbais raiteliai ir pažai lydi senovišką, Baroko stiliaus karietą, pakinkytą juodais arkliais, kaip varnais. Karietoje sėdi karalius su karaliene vis sveikinasi su gausiomis žmonių miniomis. Aplinkui iš visų pusių joja karaliaus gvardija su nuogais kardais. Taip buvo daroma ir prieš kelis šimtus metų. Procesija traukia parlamento rūmų kryptimi.

Prieš parlamento atidarymą speciali parlamento komisija ilgais aprėdais ir baltais perukais apžiūri parlamento rūmų požemius. Ta apžiūrėjimo tradicija prasidėjo nuo 1605 metų, kada kažkoks avantiūristas mėgino susprogdinti parlamento rūmus. Toliau su visokiomis tiksliai apibrėžtomis ceremonijomis įvyksta pats parlamento atidarymas.

Nemažai tradicijų yra ir karališkuose rūmuose. Pavyzdžiui, kasmet jaunos ponios iš visuomenės pristatomos karalienei. Jos turi būti apsivilkusios senoviškais rūbais su plunksnomis, o plaukuose — gėlės. Jos praeina pro karalienę ir bučiuoja jai ranką. Jas lydi kavalieriai turi būti apsivilkę melsvos spalvos frakais su plieninėmis sagomis, senoviška spalvuoto aksomo liemene, trumpomis kelnaitėmis, baltomis kojineis ir kardu prie šono.

Daug tradicijų yra užsilikę ir anglų visuomenėje. Labai originali tradicija yra Glasgovo universitete. Ten lig šių dienų studentai renka universiteto rektorių. Tačiau tokie „rinkimai“ atliekami ne parlamentariu būdu, bet savotiškais peštynėmis. Dvi studentų partijos gatvėje suruošia peštynes, kur vieni antrus apmėto sugedusiais kiaušiniams, silkėmis, supuvusiais vaisiais ir t. t. Ši „kovos medžiaga“ į „kautynių lauką“ atvežama didžiulėse pintinėse.

Didžiausios bažnytinės šventės švenčiamos su daugeliu iškilmingų tradicijų. Vynuogių skynimo metu tam tikrą dieną Hungerforde vyrai gali bučiuoti kiekvieną moterį. Jei kuri moteris nori išvengti privalomo bučnio, tai ji turi atsipirkti vienu pensu.

Kasmet per didįjį ketvirtadienį, nuo karaliaus Eduardo III laikų, tiek Westminsterio parapijos elgetų gauna pinigines dovanas, kiek metų amžiaus turi karalius.

Kiekvienam atvykusiam į Angliją žymesniam turistui rodoma Towers pilies sargybiniai, kurie pasižymi nepaprastu storumu, nes kažkuris karalius labai mėgo storus sargybinius, kas ir sudarė tradiciją. Žinoma, tie storuliai sargybiniai tikruoj ne taip jau stori, bet tik pilvus apsikaisę vata.

Daug yra užsilikę smulkesnių tradicijų, kurias čia suminėti būtų nelengva.

Redakcijos atsakymai.

Eil. B. Stasiūnui. Vieną Tamstos eilėraščių idėsim.

Kar. asp. Jonui Rackevičiui. Už Tamstos eilėraščių „Kelionė po girtųjų pasaulį“ honoraras yra pasiūstas š. m. rugsėjo mėn. į Kėdainius. Pinigai dar negrįžo atgal, todėl, matyt, jie dar tebėra Kėdainių pašte. Skubiai parašyk Kėdainių paštui, nurodydamas dabartinį savo adresą. „Naujoko aspiranto laiškas“ nedėsim. Ta pačia tema dedam kitą eilėraščių. Anksčiau atsiųstus dalykėlius „Spalių devintąją“ ir „Kėdainių gimnazijos ekskursija į Kauną“ taip pat nedėsim.

XI metai

XI metai

Karo mokslų žurnalas

„MŪSŲ ŽINYNAS“

eina kas mėnuo.

Prenumerata met. 35 lt.; kariams (ir atsarginiams) ir šauliams 25 lt. Užsieny 50 lt.

Redaguoja plk. ltn. Vytautas Steponaitis. Leidžia Vyr. Št. Spaudos ir Švietimo Skyrius.

Adr.: Kaunas, „Mūsų Žinynas“.

P. Švėgždinui. Tamstos rašinėlį apie neūžaugas ir fotografiją atidavėme „Naujam Žodžiui“.

P. Juodgudžiui. Už Tamstos juokus, įdėtus š. m. „Kario“ 33 ir 38 nr., išėina honoraro 4 lt. Tamstai prašant, išrašėme už tą honorarą Tamstai „Kari“ 1932 m. nuo sausio 1 d. iki liepos 1 d.

G. Miliūnui. Skiemieniai galvosūčiai nemėgiami ir todėl Tamstos atsiųsto nedėsim.

St. Juškėnui ir J. Samavičiui. Galvosūčio 41 nr. sprendimus Tamstoms įskaitėme.

Galvosūčio 42 nr. sprendimas.

57	49	24	32	40	48	9	1	Gerai išsprendė Antanas Kotleris iš III pėst. divizijos štabo. Tuo būdu jis laimėjo šio rato pirmąją vietą ir gauna dovanų knygomis: 1) P. Šinkūno „Lietuvos geografija“, 2) Zigmanto Kuzmickio „Lietuvių literatūra“. I dalis. Tautosaka, 3) Petro Babicko „Vakar“, 4) A. Šliko „Kaip lietuvis knygnešys kovojo su caro galybe“ (Didžiojo knygnešio, Jurgio Bielinio, gyvenimas ir darbai) ir 5) K. Klimavičiaus „Galvosūkių pasaulis I knyga“.
58	50	23	31	39	47	10	2	
6	14	43	35	27	19	54	62	
5	13	44	36	28	20	53	61	
4	12	45	37	29	21	52	60	
3	11	46	38	30	22	51	59	
63	55	18	26	34	42	7	15	
64	56	17	25	33	41	8	16	

Jau išėjo iš spaudos kišeninis**K A R I O****KALENDORIUS****1932 metams**

Kalendorius iliustruotas, apie 300 psl. Kalendoriuje yra daug įdomių straipsnių ir kiekvienam kariui, šauliui ir moksleiviui — patriotui, kaip būsimam Tėvynės gynėjui, žinotinų dalykų.

Kaina: kariams ir šauliams 1 lt. 20 ct., knygynams 2 lt. 40 ct.

Sukrauta: Vyr. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriuje (Kaunas, Nepriklausomybės aikštė).

Svarbus pranešimas.

Kiekvienas Lietuvos šviesuolis prenumeruoja pirmąją „LIETUVIŠKĄ ENCIKLOPEDIJĄ“. Pirmas tomas 12 sąsiuvinų prenumeratoriams kaštuoja: paprastu popieriu 43,20 lit., liuksusiniu popieriu 52,80 lit. Išėjusio pirmo atskiro sąsiuvinio kaina: paprastu popieriu 4 lit., liuksusiniu popieriu 5 lit.

„Lietuviškos Enciklopedijos“ leidėjas
„Spaudos Fondas“

Kaunas, Laisvės Al. 62 Nr. Tel. 12-12.

Patarimas radio reikalui.

Kas nori pirkti gerą ir pigų radio aparatą, kreipkitės tik į **S.T.D.** (V. D. Universiteto St. Techn. D-jos) Radio Sekciją, Kaunas, Laisvės alėja 19 Nr. Čia didelis pasirinkimas savo gamybos ir įžymesnių užsienio firmų įvairių aparatų.

Geriausiai aprūpinsi save ir vaikus, pasidėdamas pinigus
ŪKIO BANKE
Turtas 15 milijonų litų. Moka aukštus nušimčius. Ūkio Banką rasi kiekviename apskr. mieste.

Saugi vieta indėliams. Taupymo dėžutės. Visos bankinės operac.
LIETUVOS KOPERACIJOS BANKAS
Kaunas, Laisvės alėja 62.
(Savi namai). Tel. 104, 746, 922

„JOLI“
K a u n a s,
Laisvės al. 26.

Elektrinės liustros ir kitokios lempos. Elektriniai prosai ir indai. Šilkiniai abažurai, kutai ir pynės. Namų rankų darbai. Didelis sezoninis pasirinkimas. Prieinamos kainos. Galima ir išsimokėtina.

Naujoji Loterija JAU PRASIDEDA

Bilietai jau parduodami

Kas nori dalyvauti

**Lietuvos Raudonojo Kryžiaus
XX LOTERIJOJE**

tepasiskubina įsigyti bilietų!

Kas vartoja pastiles „SALDE“ „SANITAS“?

Be kosinčių, sergančių plaučiais, nuolat vartoja pastiles „SALDE“: Dainininkas, mokytojas ir pamokslininkas, kad būtų švaresnis balsas; Sportininkas, turistai ir keliautojai, kad išvengtų peršalimų; Kontorų ir fabriku tarnautojai, kad atgaivintų savo kvėpavimo organus; Jaunimas sportuodamas ir žaisdamas, kad galėtų užgrūdyti krūtinę ir kvėpavimo organus dulkėms ir vėjui; Automobilistai ir motociklistai, kad padarytų atsparius kvėpavimo organus dulkėms ir vėjui; Rūkytojai, kad nuvalytų nikotino įtemptus ir suerzintus kvėpavimo organus.

Taigi, kiekvienas turi turėti pastilių „SALDE“ „SANITAS“.

Cenzo pavojus pašalintas!

Kaune įsteigta „Kalbanaeum“ B-vė, kurios tikslas padėti įsigyti cenzą būnant namie arba tarnyboje. Pamokos dėstomos už akių raštu, laiškais. Jokių vadovėlių nebereikia. Užsirašyti galima visuomet. Pamokas dėsto šie mokytojai: M. Spetylienė, J. Talmantas, Vyt. Bičiūnas, V. Kamantauskas, D-ras A. Scholz'as, P. Šliažas, D-ras Pakuckas, Agr. J. Valatka, J. Norkus, T. Stonis, J. Vosylius, D-ras Jasaitis, P. Repšys, Dipl. kom. A. Varnas, Dipl. kom. H. Trapikas, Kun. J. Remeikis, Agr. V. Kateiva ir kiti.

Neturintiems teikiami žymūs palengvinimai. Kreiptis: Kaunas, „Kalbanaeum“ B-vė, už akių dėstymo Institutas, Janonio g-vė Nr. 35. Telef. 21-18. Egzaminai Kaune baigusiems 4, 6 ir 8 klases.

Tamsta už penkis litus daug ką iškombinuoji . . .

Bet iki šio laiko pats tikrai dar nežinojai, kad nusipirkus už 5 litus Lietuvos aero klubo prijaučiančių narių loterijos bilietą — štai kas gali atsitikti: išlošęs skridimą, faktas, gauni vieną kitą dieną ar savaitę atostogų ir ją, kaip profesorius, praleidi, sakysim, darydamasis iš padebesių po visą Europą ar bent po mūsų gražutę Lietuvą. Na, o jei skristi nenori — tai, laimei šyptelėjus, dešimts tūkstantinių įsidėti į savo kišenių, aišku, taip pat, būtų ne pro šalį... O trečia — juk pats gerai žinai, kad toki dalykai šiais laikais ne bile kam pasitaiko. Tad nedelsk! Bandyk ir Tamsta savo laimę. Įsigyk bilietą ir tvirtai tikėk, kad Tamstos bilietas, ką gali laimėti:

1 sportinį lėktuvą arba 10.000 litų.

1 oro kelionę aplink Europą arba 5.000 litų.

1 oro kelionę, kur tik Tamsta norėtų, iki 4000 klm. arba 2.000 lt.

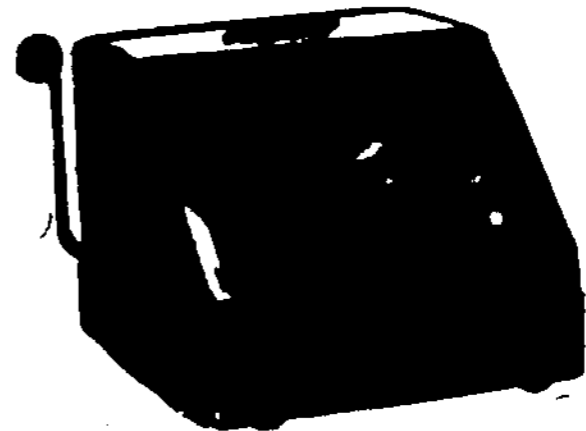
2 oro keliones, taip pat Tamstos nurodyta kryptimi, iki 2000 klm. arba po 1.000 litų.

5 oro keliones iki 1000 klm. (šia proga jau galėtum ir pas mamą nuskristi...) arba po 500 litų kišeniun.

150 skridimų Lietuvoje po pusę ir po valandą arba po 50 ir po 100 lt. pinigėn.

Dalyvaukit šioj oro keleivių minioj! Čia turi progos patirti gražiausius ir ne visiems prieinamus įspūdžius! Nesigailėsi skridęs. Bilietų galima gauti Lietuvos aero klube, šaulių sąjungoje ir visose pašto įstaigose bei agentūrose

RADIO APARATUS

firmų

„SABA“, „TELEFUNKEN“,
„PHILIPS“, „MENDE“,
„S. W.“ ir kit. gaunate

Muzikos ir radio namuose

C. SCHÜTZE

Kaunas, Laisvės alėja 25. Tel. 280

Kainos prieinamos. Lengvos išmokėjimo sąlygos

Užsisakykite 1932 metams „Kari“